

HUKUKÇU ANILARI SEÇKİSİ

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 226

Hukukçu Anıları Seçkisi

© Türkiye Barolar Birliği
Birinci Baskı: Nisan 2013, Ankara

Türkiye Barolar Birliği
Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokağı No: 8
06520 Balgat - ANKARA
Tel: (312) 292 59 00 (pbx)
Faks: 312 286 55 65
www.barobirlik.org.tr
yayin@barobilik.org.tr

Baskı
Şen Matbaa
Özveren Sokağı 25/B
Demirtepe-Ankara
(0312. 229 64 54 - 230 54 50)

HUKUKÇU ANILARI SEÇKİSİ

Nisan 2013
ANKARA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Av. Atilla SAV

ORADAN HİÇBİR ŞEY GÖRÜLMÜYOR..... 11

SAVUNMA MESLEĞİ TARİHİMİZDEN BİR YAPRAK..... 12

Yekta Güngör Özden

..... 20

Av. Emine Türkmenoğlu Kalkan

TECRÜBE BASAMAKLARI..... 22

Av. Vahit Civelek

İĞNECİ HÜSEYİN VE KADER..... 32

Av. Ahmet Hür

ÇOCUK KİMİN? 38

Av. A. Erdem Akyüz

DAVA YAŞAM GİBİDİR 42

Av. Rifat Çulha

YEMİN, GÜNAH ve AVUKAT! 49

Av. Gürsel Kasım

VİCDAN VE EMPATİ..... 54

Av. Bülent Nuri Kurdoğlu

HÂKİM ÖYLE DEDİ..... 62

Av. Mehmet Sevim

ÇİÇEĞİ BURNUNDA AVUKATIN DEVİRDİĞİ ÇAM!..... 68

Av. Erdoğan Tiryaki

ADI NAİLE..... 73

Av. Elif Doğan Polat

EN BÜYÜK AVUKAT 78

Av. Esra Gökmen Buzrul

SANIK VE ARKADAŞLARI 81

Av. Duran Zararsız

FATMA - FADİME..... 84

Seçici Kurul *

Sadık Albayrak

Yazar

Ulviye Alpay

Yazar

Nevra Bucak

Yazar

Feyza Hepçilingirler

Yazar

Av. Celal Ülgen

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Üyesi

* Soyadına göre sıralanmıştır.

ÖNSÖZ

‘Başlangıçta söz vardı’ diyor Faust. Avukatın/hukukçunun meslek hayatında da hep söz vardır, ama yazarak, ama konuşarak. Savunma yapmak, yazmak için söz vardır avukatın/hukukçunun meslek yaşamında, ama anı yazmak için söz çok yoktur. Onun için avukatlar/hukukçular anılarını pek yazmazlar. Oysa avukatların/hukukçuların anıları çoktur, bu anılar için biriktirdikleri sözler de pek çoktur. Ama bunları yazmaya pek hevesleri, belki de zamanları yoktur.

Birliğimizin ilk başkanı olan, hepimizin üzerinde çok emeği, çok hakkı bulunan rahmetli Faruk Erem hocamızın, Ankara Barosu avukatlarından rahmetli Gültekin Müftüoğlu üstadımızın, yine Ankara Barosu avukatlarından Aydın Gürel ağabeyimizin, benim anımsamadığım veya bilmediğim daha birkaç meslektaşımızın dışında anılarını yazan avukat/hukukçu hemen hemen yoktur. Öyle olduğu için de biz avukatlara/hukukçulara ait bir anı edebiyatı oluşmamıştır. Oysa anılar, parmak izlerimiz gibidir, dokunduğumuz hayattan hiç silinmez.

Usta şairimiz Orhan Veli: ‘Beni güzel hatırla! / Bunlar son satırlar. / Farzetki bir rüyaydım esip geçtim hayatından / Ya da yağmur sel oldum sokağında / Sonra toprak çekti suyu kaybolup gittim. / Bekli de bir rüyaydım / Senin için.. / Uyan-

dın ve ben bittim. / Beni güzel hatırla!' diyor. Doğru da diyor; hatırlanmanın, güzel hatırlanmanın ya da unutulmamanın en etkili aracı anılardır. Hayat dediğimiz şey de esasen 'ya hafızalardaki hatıralardan, ya da hayallerdeki umutlardan ibarettir.'

Bu duygu ve düşüncelerle ve daha çok bir yargı, avukat, hukukçu, savunma edebiyatı oluşturmak amacıyla 'Avukatlar Haftası-2013'e 'Hukukçu Anılar Seçkisi'ni dahil ettik. Başta bu seçkinin fikir babası olan değerli meslektaşım ve mesai arkadaşım yönetim kurulu üyemiz Sayın Celal Ülgen olmak üzere seçkinin düzenlenmesinde emeği geçen herkese ve elbette anılarını bizimle paylaşan sevgili meslektaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

Av. V. Ahsen Coşar
Türkiye Barolar Birliği Başkanı

ANI SEÇKİSİ

ORADAN HIÇBİR ŞEY GÖRÜLMÜYOR

Sulh hukuk yargıcı idi. Kendini beğenmişlik boyutuna varan bir tutumla iş sahiplerine, hatta avukatlara tepeden bakar; katipleri, mübaşirleri sık sık azarlar, haşlama yapardı. Özetle çekilmesi güç bir yargıç. Ellili yılların ikinci yarısında Başkent'e geldi. Yargıtay üyeliği beklediği belliydi. Onun yerine Danıştay üyeliğine seçildi. Dönemin iktidarına mensup bir milletvekilinin hısımlı olduğu söylenirdi.

Bir süre sonra 27 Mayıs oldu. M. B. K. bir yasa ile Danıştay'ın tüm üyelerinin görevine son verdi, yeni üyeleri belirledi. Açıkta kalan yargıcımız emekli oldu, Ankara Barosu'na başvurarak cübbe giyip avukatlığa başladı.

Raslantı! Bir gün aynı düzeyde bir mahkemede sıra bekliyordum. O da cübbeli, geldi yanıma oturdu. Belli ki sıra bekliyordu. Kürsüdeki yargıç tıpkı onun gibi. Herkesi azarlıyor, söyleniyordu. Yanımdaki kulağıma eğildi.

“Atıla Bey, ordan, yukarıdan hiçbir şey görülmüyor. Bu tarafa geçince her şey daha iyi gözüküyor, anlaşılıyor” dedi.

SAVUNMA MESLEĞİ TARİHİMİZDEN BİR YAPRAK

“Savunma” açısından çok önemli bir olayı anmak, hem de bu olayla özdeşleşen bir meslek ustasını anımsatmak istiyorum.

Vasfi Raşit Seviğ çok önemli ve renkli bir kişi. Cumhuriyet’in ilk yıllarında hukuk devriminin oluşumu ve uygulanışı yıllarında öğretim üyesi ve avukat olarak seçkin bir kişilik sergilemiştir.

Ankara Hukuk Fakültesi’nde uzun yıllar öğretim üyesi olarak görev yapmış. “Ordinaryüs Profesör” sanını elde etmiş. Roma hukuku, medeni hukuk,, ekonomi, toprak hukuku gibi çeşitli alanlarda “hoca”lık yapmıştır.

Sık sık öğretim alanını değiştiren Hoca’ya bunun nedenini soranlara “her yıl öğrencilere aynı şeyi anlatamam. Sıkılıyorum ve utanıyorum” demişti.

Vasfi Hoca’nın kişiliğiyle ilgili birçok olay anlatılabilir. Bu renkli ve özgün kişiliğin daha ayrıntılı bir portresi çizilmeli. Ben bu aşamada, Hoca’nın kişiliği açısından olduğu kadar, savunma mesleğimiz açısından da önemli bir olaya değinmek istiorum.

Tarih 16 Temmuz 1960. Salon Ankara Adliyesi (Anafartalar Caddesi’ndeki Adliye) 1. Ağır Ceza Mahkemesi Salonu. Ankara Barosu Olağanüstü Genel Kurulu’nu, Baro Başkanı Saffet Nezih Bölükbaşı açıyor. Divan katipliklerine Ziya Torun ve Tarık Divanlıoğlu seçiliyor.

Toplantının tarihsel niteliğini, gündemi belirliyor: !171 imzalı önergede yazılı hususlar ile bu konuda Baro Yönetim Kurulu'nun yazılı açıklamasının görüşülmesi, gerekirse baro başkanı, yönetim kurulu ve yedek üyelerinin seçilmesi.”

171 imzalı önerge olayı: Türk siyasal tarihinin en önemli olaylarından biri olan 27 Mayıs 1960 Devrimi ile TBMM'nin çalışması durdurulmuş, başta Cumhurbaşkanı ve Başbakan olmak üzere hükümet üyeleri ile TBMM'deki çoğunluk partisi olan Demokrat Parti'nin milletvekilleri gözaltına alınmıştı. On yıl süre ile ülke yönetimini üstlenen ve seçimlerle işbaşına gelen bir siyasal partinin tüm üyeleri hakkında dava açılması yoluna gidilmekte idi.

Demokrat Parti, ülke yönetiminde güçlülerle karşılaştıkça muhalefete karşı baskı önlemlerine yöneliyor; basın özgürlüğünü daraltan, demokratik anlatım olanaklarını engelleyen yasalar çıkartıyordu. Son olarak da TBMM'de kurulan bir “Tahkikat Komisyonu” yargıya ilişkin kimi görevleri yapma yetkisiyle donatılıyordu.

Ülke sıkıyönetim kararı alınması üzerine 28 Nisan 1960 günü İstanbul'da sonradan Hürriyet Meydanı adı verilen Beyazıt Meydanı'nda gösteri yapan öğrencilerle güvenlik güçleri arasında şiddetli çalışmalar çıkıyordu. Üniversite Rektörü Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar tartaklanıyordu. Ateş açılan öğrenciler arasında çok sayıda ölü ve yaralı bulunduğu söylentisi yayılıyor, ancak yayın yasağı nedeniyle yazılı basında yer almayan haberler fısıltı gazetesiyle katmerlenerek yayılıyordu.

Ertesi gün 29 Nisan 1960 günü öğrenci olayları Ankara'ya sığıyordu. Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin bulunduğu bölgede başlayan gösterilere güvenlik güçleri şiddetli tepki gösteriyor, öğrencilere ateş açılıyordu. Bu tutum olayların yayılmasına, başta büyük kentler olmak üzere her yerde bir eylemli direnme doğmasına yol açıyordu.

Bir aylık süreçte, sıkıyönetime karşın bütük kentlerin ana caddelerinde gösteriler yapıyordu. Bu olaylara giderek Silahlı Kuvvetlerin de katıldığı belli oluyordu. Nitekim Silahlı Kuvvetler içinde bulunan kimi gruplar birleşerek karşı eylemde bulunuyordu. 27 Mayıs 1960 sabahı Türk Silahlı Kuvvetleri ülke yönetimine el koyduğunu açıkladı.

Millil Birlik Komitesi adıyla yasama ve yürütme yetkilerini üstlenen kurul, yeni bir anayasa yapılacağını, geçmiş dönem yöneticilerinin de yargılanacağını duyurdu.

Topluca gözaltına alınan ve yargılanacakları açıklanan geçmiş dönem yöneticilerine yönelen yaygın öfke ilk adımla meslek sorumluluğunu da etkilemiştir. İstanbul ve İzmir barolarına yazılı kimi avukatların bu davalarda sanıkların savunmasını almayacaklarını açıklaması; bir kısım Anadolu barolarının yönetim kurullarını ilke kararı alma aşamasına getirmişti.

Ankara Barosu Yönetim Kurulu, 1 Haziran 1960 günü Silahlı Kuvvetlerin devrim hareketini desteklediğini belirten bir açıklama yaparak, 2 Haziran günü toplucu Zafer Anıtı'na çelek koyma kararı aldı.

Bu aşamada Baro Yönetim Kurulu'nun bir üyesi bir önerge vererek "sabık ve sakıt iktidar mensuplarının muhakemeleri sırasında vekaletlerinin deruhde edilmemesi hakkında" karar alınmasını istedi.

Yönetim Kurulu 9 Haziran 1960 günlü toplantısında bu önergeyi görüşmüş ve iki oya karşı oy çokluğuyla reddetmişti.

Reddin iki gerekçesi vardı:

3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 73. maddesi Baro Yönetim Kurulu'nun görev ve yetkilerini "hasren tadat" etmekte olup, böyle bir karar verilmesine olanak tanımıyor; bu nedenle böyle bir karar yetki dışına çıkmak olur.

Avukatlık mesleği, hem adaletin dağıtımı hizmetinin layıkıyla yerine getirilmesi hem de yargı önünde kimseyi savun-

masız bırakmamak görevini üstlenen bir kamu hizmetidir. Avukatlık Yasası'nın 26. maddesi "avukat kendisine teklif olunun işi hiçbir sebep beyanına mecbur olmaksızın rededebilir" demektir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere herkes davasını ve işinin takibini dilediği avukata verebileceği gibi, avukat da kendisine yapılacak başvuruyu kabu edip etmemekte özgür bırakılmıştır. Böyle bir toplu karar hem avukatın, hem de iş sahibinin seçme özgürlüğüne aykırıdır.

Bu karar üzerine bir kısım avukatlarca hazırlanan önerge Baro Yönetim Kurulu'nu topluca istifaya çağırıyor, aksi takdirde genel kurulun olağanüstü toplanmasını istiyordu. 171 avukatın imza ettiği bu önerge Baro Yönetim Kurulu'nun gelişen olaylar karşısında yeterli duyarlılık ve özeni göstermemekle, olaylara izleyici konumunda kalmakla niteleniyordu.

Önerge özetle şöyle diyordu:

Barolar politik kurumlar olmayıp, tarafsız olmalıdır. Ankara Barosu Yönetimi, Hukuk Balosunan para desteği sağlamak için baloyu hukuk dışı tasarrufları ile ünlenen iktidar partisi liderlerinin himayesine terketmiştir.

Düşük iktidarın Anayasa'ya aykırı etkinlik ve tasarrufları (Tahkikat Encümenininin kurulması ve çalışması) karşısında demokratik bir tutum takınan barolarınkine benzer bir tepki gösterilmemiştir.

Düşük iktidar döneminde sıkıyönetim makamlarınca yasa dışı nedenlerle tutuklanan veya gözaltına alınarak baskı altında tutulan avukatların durumu ile ilgilenilmemiştir.

Düşürülen Başbakan'ın Turgutlu'da mesleğimizi "terzil eden" beyan ve açıklamaları karşısında herhangi bir tepki gösterilmemiştir.

Daha önemlisi 27 Mayıs 1960 Devrimi'ne yeterli ilgi gösterilmemiş, uzun bir duraksamadan sonra Zafer Anıtı'na çelenk koyma kararı alınmıştır.

Düşürülen iktidar sınırlarının savunmalarının üstlenilmesi konusunda İzmir ve İstanbul baroları ilke kararı aldığı halde, Devrimin şehri olan Ankara'nın gerekli duyarlılığı göstermemiş olması kabul olunamaz bir yanlıştır.

Baro Yönetim Kurulu'nun Kararı:

Ankara Barosu Yönetim Kurulu 30 Haziran 1960 günü yapılan toplantıda 171 imzalı önergeyi okumuş ve önergede altı maddede toplanan suçlamaların hepsinin gerçeğe aykırı olduğunu; esasen toplantı çağrısının biçim yönünden yasanın 65. maddesine uygun olmadığını belirttikten sonra önergedeki haksız suçlama maddelerinin görüşülmesi için yasanın Yönetim Kurulu'na verdiği yetkiye dayanarak Genel Kurul'u olağanüstü toplantıya çağırılması kararı kararı alıyordu.

İşte 16 Temmuz 1960 günü toplanan Baro Genel Kurulu böyle oluşmuştu.

Genel Kurul Toplantısı:

Bu gündemle toplanan genel kurul, sıcak bir mevsimde, çok sıcak bir havada toplantısını yapıyordu. Birinci Ağır Ceza Mahkemesi Salonu bu kalabalığı içerecek durumda değildi. Bir kısım avukatlar koridorda idi.

Toplantı önce usul tartışması ile başladı. Yasaya göre toplantıyı açmak ve yönetmek görevi baro başkanınınındı. Ancak bu toplantıda yönetim kurulu ve başkan taraf konumunda idi; toplantıyı yönetemezdi. Bu tartışma kısa kesildi. Yasanın 77. maddesi açıldı ve tartışmayı önlüyordu.

Toplantıyı yöneten Başkan Saffet Nezihi Bölükbaşı çeşitli usul tartışmalarını ve önergeleri de oya sunmadan, doğrudan tartışmaya geçilmesini sağladı.

Bu tarihi toplantının tutanakları dönemin olanakları nedeniyle ancak elle tutulabilen notlara dayandırılmıştı. Konuşmaların metinleri bu notlarda ve belleklerde kalanlarla düzenlenebilmişti.

Başkan önce 171 imzalı önergeyi, sonra Yönetim Kurulu'nun verdiği kararı ve yanıtı okuttu; görüşmelere geçildi. Bir de "yanıtın yanıtı" olduğu belirtilen yazının varlığı ve okunması isteği ileri sürülmüş ise de gündem dışı görülen bu metin okunmaksızın görüşmeler sürdürüldü.

Söz sırası kendisine gelen Vasfi Reşit Seviğ'in konuşması bu tarihi toplantının kırılma noktası oldu. Şiddetli ve sürekli alkışlar arasında konuşmaya başlayan Hoca'nın konuşması özetle şöyleydi:

Sevgili arkadaşlarım, bu mesleğe ondokuz yaşında girdim ve ilk defa olarak Baro'nun bu oturumunda temellerinin atılmakta olduğunu görüyorum. (Konuşmasına başlarken mikrofonu almayan konuşmacıya mikrofana konuşması için sesler yükselir) Arkadaşlar hem hürriyet diyorsunuz, hem de tahakküm ediyorsunuz. Sizden bir şey rica ediyorum. Gelirken insan çok alkışlanır. Fakat giderken alkışlanmamak çok fena. Beni şimdiden alkışlamayın. Giderken düşünün.

Su aka aka yolunu bulunmuş. Pınar da, menbasında biraz bulanıkmiş. Kaynamaya başlayan şu pınara da ortalık biraz bulanık ama zararı yok. Aka aka yolu bulacağız. Bizim bu konuşmalarımızdan, bu münakaşalarımızdan tecrübeler doğacaktır. Tecrübeler! Daha bir baro teamülüne mazhar olamamış bir memlekette tecrübeler bu konuşmalardan çıkacaktır. Baro bütün fikirlerin, bütün hareketlerin sığınacağı bir sığınaktır. Orada herkes var. Cumhuriyetçiler var, halkçılar var, komünistler var, anaşistler var. Bunlar teker teker yok, top yekün mevcut. Baroda bu fikirlerde olan dost insan dost insan düşünülemez. Baroda daima birbirine bağlı, daima birbirine dost avukatlar var. (Şiddetli alkışlar) Acaba meslek bu konuşmadan ne kazanacaktır? Bunun bir hülasasını yapmak isterim. Bütün Avrupa barolarının elimden geldiğince tarihlerini araştırdım. Oralarda her fikri temsil eden avukat grupları var. Şimdi bu takrir hangi zihniyetin, esas hareketin eseri olursa olsun, Baro İdare Heyetine tevcih edilmeyip de, mesela Cumhuriyetçi avukatlara tevcih edilseydi belki bende iftiharla iştirak ederdim. Ama, Baro İdare Heyeti işaret ettiğim gibi bütün zıt düşünce-

leri toplayan camianın temsilcisidir. Yemin ederim ki bugünkü sınırlı havada konuşmalarımız bizi bir gün birbirimizin yüzüne bakamayacak hale getirecektir. Baro ne yapacaktı? Ne yaptı? Baroyu neden itham ediyorsunuz? Baro yalnız hizmet içindir, yalnız müdafaa içindir. Baro, İstanbul Barosu tek bir defa ayağa kalktı. O zaman İngiliz işgali, Müttefiklerin işgali altında idi. İşgal kuvvetleri kendi mahkemelerini açtılar. Avukatlar ne yaptı? İstanbul Barosu hiçbir karar almadı. Fakat avukatlar tek tek kendilerine yakışanı yaptılar. Yerine göre ihtilal gibi ayaklanmalar yaptılar. Şimdi arkadaşlarım, o atmosfer içinde İstanbul Barosu'ndan bazı kimseler müdafaa yaptılar.

Müdafaa ne demektir? Müdafaa avukatın esas vazifesidir. Hakkı değildir. Kim olursa olsun, avukata müdafaa için müraaat eder de avukat müdafaa edemez? Hepimiz davacı ve müdafî olarak müteaddit olaylarda mahkemelere gelmedik mi? Niçin idare heyetini itham ediyorsunuz? İtham lazımsa, Menderes'in davalarını kabul etmiş ve tevkifhanelere adam doldurmuş arkadaşları itham edin. İstanbul ve İzmir avukatlarının hareketlerini müdafaa ediyorsunuz. Ben şahsen müdafaa edilemez kanaatindeyim. Mesleğe şeref vermeyecek bir karar olarak telakki ediyorum. Tekrar ediyorum! Müdafaa hiçbir zaman kurtarmak değildir. Müdafaa heyeti içtimaiyeye hizmet etmek demektir. Müdafaa, heyeti hakimeye kıymet vermek demektir. Türkiye'de hürriyet yok diyoruz. Çünkü filan adamı hakim huzurunda kimse müdafaa etmiyor. Hâlbuki bir davada müdafaa esastır. Şunu arz edeyim ki bunların müdafaasını içimizde alması en müsteb'ad olan benim. Çünkü bütün hayatım bunlara muhalefetle geçmiştir. Bu itibarla müdafaalarını nasıl alabilirim? Fakat müdafaa edilmeleri imkânını mesleğim itibarıyla müdafaa eden bir arkadaşınızım. Dediğim gibi Cumhuriyetçi avukatları itham edeydiler, belki onlarla beraber cübbeleri bırakmaya gitmeyi kabul ederdim. Ama İdare Heyetini ithama ve bu yolda bir karar almaya hiçbir suretle hakkımız yoktur. Bunu yaparsak, biz de aynı hastalığın içine düşmüş olacağız. Demokrat Parti'ye intisabın bir günah olmadığı zamanda intisab etmiş arkadaşları sureti katiyede bakışlarımla, ithamlarımla ezmem. Buna hakkım yoktur. Bu hal ve zaaf ancak geri siyasi

cemiyetlerde olur. Reyinizle, kararınızla, tasvibinizle getirdiğimiz arkadaşları bühtan altında barıkmayınız. Onlara bu eziyeti vermeyiniz. Onlar bizden daha asil davranıyor. Beğenmezseniz çekiliriz diyorlar. Biz onları reyimizle yükselteceğiz. Esasen reyimizle yükselttiğimiz insanlardır. Her türlü tecavülden korumakla mükellefiz. Hepinizi saygı ile muhabbet ile kucaklarım.

Vasfi Raşit Seviğ'in bu konuşması genel kurulu bitiriyordu. Yeterlik önergesinin zamanı da gelmişti. uzul görüşmelerinden sonra yapılan oylamada Yönetim Kurulunun göreve devamı büyük çoğunlukla kabul edildi. Yalnızca sekiz karşı oy vardı.

Bu genel kurulda tartışılan Baro Yönetim Kurulu'nda Başkan Saffet Nezih Bölükbaşı, Başkan V. Muhittin Kılıç, Genel Sekreter Hüsnü Çakıt, üyeler ise Sevinç Fikir, Mehmet Nomer, Metin Sürmeli, Bekir Sıtkı Batman, Şükran Aygün, Yılmaz Tüzer, Rağmi Mağat ve Fehmi Özçelik'ti.

Ankara Barosu'na yazılı avukat sayısının o tarihte 1130 olduğu kayıttan anlaşılmaktadır.

Daha sonra, sanıkların Yüksek Adalet Divanı adıyla kurulan mahkemelerde yargulamaları yapıldı. Yassıada'da görev yapan bu mahkemede kimi sanıkların savunmasını üstlenen Başkan Saffet Nezih Bölükbaşı başkanlık görevinden çekildi. Yassıada yargulamaları sona erdikten sonra 1964 yılında bir kez daha baro başkanlığına seçildi. 1966 yılına kadar görev yaptı.

Avukatlık stajıyla başlayan meslek anılarım sayfalar tutacak ldedir. Stajyer olarak ankara Barosu Dergisi'nde görev almamı, avukatlığın ilk yılı 1957'de Başkanlık seçimlerinde çalışmalarım izledi. 1965 - 66 yıllarında Baro Genel Sekreterliği, bu sürede Türkiye baro başkanları toplantısının raportörlüğünü ve szclğn yaptım. ABAYS Denetçiliği görevim sırasında TBMM'ye barolar adına sunulan 1136 nolu yasaya son biçimini vermem önemli bir yer almaktadır.

1972 - 1974 yıllarında baro başkanlığım, bu sırada Türk Hukukçular Birliği kurucu genel başkanı olmam, "Avukatlar Gecesi"ni "Hukukçular Gecesi"ne çevirerek sürdürmem, stajyerler için uygulama mahkemeleri düzenlemem, konferansları arttırarak daha güncel ve etkin duruma getirmem başlıca çalışmalarım içindedir. Özellikle yeni Adliye Sarayı'nın mimari jürisi'nde Adalet Bakanı Sayın Hayri Mumcuoğlu'nu temsilen bulunam ve şimdi kullanılan toplantı salonlarını projeye altırmam unutamadığım abalarımıdır. Anafartalar'daki yaşlı, emektar adliye binasının kapısına ilk kez "Ankara Barosu" tabelasını kordurmuş, Zafer Işhanı'nın kiralanmasını sağlamış, Yargıtay'da avukat odalarını alınmasında etkili olmuştum. Başkan Cevdet Menteş'in kimi üyelerin istememesine karşı odaları avukatlara ayırdığı gerçeği unutulamaz.

Ankara Barosu'nun kullanılmamakta olan amblemini stajyerim ressam ve heykeltraş Cafer zcan'a yaptırmuştum. Baro'ya Avukat Güney Haştemoğlu'nun katkılarıyla resim

tabloları almıştım. Kadın avukatlar için pantolon ve şapka, erkek avukatlar için gelişigüzel giysi, kravatsızlık karşı çıktığım durumlardı. Yıl içinde özel genel kurul yaparak üyelerimizin eleştir ve isteklerini alıyor, dayanışma gücümüzü artırmaya çalışıyordum.

O zaman, Kırıkkale'nin de içinde bulunduğu ilçe adliyele-riyle, Çankırı'daki baro temsilciliğimizin kitaplıklarını oluşturmaya da ağırlık vermiştik. Ziyaret bahanesiyle avukat bürolarının durumunu ele alıyorduk. Başka baronun avukatı olup Ankara'da büro açanlarla ve bürolarını iyi kullanmayanlarla olumlu sonuç alan girişimlerimiz oldu.

Unutulmayacak olaylardan birisini özetleyerek yargıç ve savcılarla tartışmaları, meslektaşlar arasındaki olumlu ve olumsuz olayları geçiyorum.

Olay, bir genel müdürün birlikte çalıştığı bir ressama "Eşek" demesi üzerine açtığımız manevi tazminat davasında yaşanmıştır. Dosyayı birer ay arayla on kezden fazla incelemeye alan asliye hukuk yargıcısı, ara kararıyla "Eşek sözünün hakaret olup olmadığının bilirkişisi aracılığıyla tespitine" karar verince kendimi tutamayıp, "Eşek belli oldu" dedim. Yargıç, "Ne demek istiyorsunuz" deyince, "Bu kararla eşeğin kim olduğu belli olacak" yanıtıyla durumu geçiştirdim. Bilirkişisi Prof. Uğur Alacakaptan'ın raporu, hakareti doğruladı. Şimdilerde bilirkişilere karar verdirilircesine sürdürülen uygulamalar yeni değil. 1965'te Ulus Gazetesi'ndeki köşemde "Bilirkişisi Saltanatı" diye bir yazım yayınlanmıştı. Değişen bir şey olmadığı gibi kötüye gidiş daha çok.

Duruşmada sigara içen Sulh hukuk yargıcısını, içmediğim halde yanan bir sigarayla durumada yer alarak, sigarasını söndürmek zorunda bıraktığımı (1976), bir asliye ceza yargıcısının karşısına cübbe elimde çıkararak cübbesini giymek zorunda bıraktığımı (1957), davalı kadına odasında yol gösteren yargıcısı yakaladığımı da birer anı olarak belirtiyorum.

TECRÜBE BASAMAKLARI

Avukatlık mesleğinde üçüncü yılımı dolduruyordum. Hala mesleğim kucağımda ki emanet bir çocuk gibi. Karşıma çıkan ufacık bir güçlükte dahi hemencecik vazgeçiyorum.

Hukuk okuduğuma çoktan pişman olmuşum.

Avukatlık desen hiç bana göre değil. Esnafılık hiç yok. “ Allah razı olsun’a iş yapıyorum. Okuyup öğretmen olmak vardı yaa! Acaba yeniden sınava mı girsem? Offf... içimdeki dırdırcı ben, hiç susmuyor.

Hele ki bir gün önce yaşadığım olaydan sonra..!

“Bir icra dosyasından dolayı borçlu olan vatandaş, ilk gelişinde oğlu ile birlikte gelmiş, zaman içerisinde ödeme sözü vermiş, gün almış, ödeme günü gelip çatığında ise yanında getirdiği evladının hastalandığını, ilerleyen günlerde hastanede yattığını, artık kendisine verilen sürenin sonunda ise çocuğun öldüğünü, cenazesinden dolayı gelemediğini anlatıp durmuştu. Ben de insanım. Küçücük bir çocuğun hikâyesiydi anlatılan. Günlerce hastanede yatması, amansız hastalığı ve nihayetinde ölümü... Çok etkilenmiş gözyaşları mı tutamamıştım.

Günler geçti. Ve borç ödenmedi. Başka çarem kalmamış, evine hacze gitmek zorunda kalmıştım. Eşi evdeydi. Başsağlığı diledim.

Çocuğun ölümüne ne kadar üzüldüğümü, lakin vazifem gereği bu işi yapmak zorunda olduğumu anlattım.

Yüzüme garip garip baktı.

Söylediklerime anlam veremedi.

Her şeyi anlamıştım...!

Ne çocuk ölmüştü, ne de hastalanmıştı. Bana anlatılan bütün hikaye bir yalandan ibaretti.

Kızgın ve öfkeliydim. Ama en çok da kendime..

Aldatılmış, kandırılmış, iyi niyetimin kurbanı olmuşum. Cahilliğime tecrübesizliğime yanıyordum. Nasıl bu kadar saf olabilmıştım. Hazmedemiyordum olanları. Akşamdan bu yana gözüme bir saniye olsun uyku girmemişti. Bir sağa bir sola dönerken kendime olanca hakareti reva görmüştüm... İnsanlara olan güvenimi, inancımı kaybetmiştim. Bu mesleğin bana göre olmadığından da emindim artık.

O günlerde bir kısım meslektaşlarımızla şehir stadyumunda yaptığımız 45 dk'lık sabah yürüyüşleri, yeni bir güne başlamanın ön hazırlığı, hukuki problemlerin, yeni çıkan yasaların tartışma konusu edildiği, dolu dolu geçen zaman dilimi haline dönüşmüştü benim ve bir kısım arkadaşlarım için.

Ne zaman hastalansam ya da strese girsem muhakkak delicesine spor yapma isteği belirir bende. Yürümek değil koşmak isterim. Ya da kendimden başlayarak tüm dünyayı temizleyebilmek... İşte yine bu duygularla başladım güne.

Oldukça hızlı girmiştım stadyuma. Bir yandan yürürken diğer yandan kendimle kavga ediyordum. Bu arada gözlerim diğer arkadaşlarımı arıyordu... Yaklaşık 10 m kadar ileride Hüseyin Bey'i gördüm. Benden önce gelip birkaç tur atmış olmalıydı. Kendisi benim gibi onlarca avukata mesleki anlamda ilmiyle ve tecrübesiyle rehberlik etmiş büyüğümüzdü. O da beni görünce yavaşlayarak bana katılma ihtiyacı hisset-

mişti. Zira o gün attığım her adım, bir öncekinden daha sert ve daha hızlı idi. Kendime olan öfke ve kızgınlığım yüzüme yansımıştı. Ben ki; en zor anında dahi yüzünden tebessümü eksik olmayan, kolay kolay öfkelenmeyen biriydim. Halimdeki garipliği anlamış olacak ki ne olduğunu sormadan edemedi.

Önceki gün yaşadığım haciz olayını, borçlunun borcunu ödememek için çocuğu üzerine insafsızca kurduğu senaryoyu, kısacası başımdan geçenleri bir çırpıda ona anlattım. Yetmedi isyanlarımı dile getirdim. Ve dedim ki “Ben bu işi yapamıyorum!”

O, her zamanki, ağır ve sakin tabiatıyla dinledi beni. Doğal olarak üzölmüştü halime. Olaylara bakış açısı benden oldukça farklıydı. Yılların verdiği tecrübe ile pişmiş, yoğrulmuştu bu mesleğin içerisinde. Binlerce insan tanımış, bir o kadar hikâye dinlemiş, problemler çözmüştü. Anlattıklarına yorum getirmek yerine yüzüme gülerek baktı ve dedi ki;

-Sakin ol! İstersen kendini bu kadar yargılamadan, Hakkında verdiğin hükmü infaz etmeden bir de benim hikâyemi dinle. Ne de olsa ben seni dinledim.

Ve başladı bana iki İsmail’in hikâyesini anlatmaya..

“-Bundan yıllar önceydi. Tutuklu olan bir müvekkil ile görüşmek üzere çarşı merkezinde bulunan Osmaniye Kapalı Cezaevine gitmiştim. Oldukça sıcak bir gündü. Dışarıdaki havaya inat soğuk ve dondurucu etkisiyle insanın üstüne üstüne gelen cezaevinin karanlık koridorlarında ilerlerken geçmiş ve geride bıraktığım yılları sorguluyordum....

25 yıl olmuştu bu mesleğe başlayalı iyisiyle kötüsüyle geçen tam 25 yıl. Ne hikayeler dinlemiş ne farklı hayatlara tanıklık etmiştim bu soğuk duvarlar ardında.

İlerleyen yıllar içerisinde şehrin en iyi ceza avukatlarından biri olmuşum. “Tuttuğunu koparır” diyorlardı benim için. Ama bedeli vardı. İyi avukat olmak kolay değil...

İyi bir ceza avukatı olmak; hayatın büyük bir bölümünü işte buralarda, bu koridorlarda eskitmek demek. Müvekkiline güvenmek, sana anlatılanlara inanmak, acılarına ortak olmak, öğrendiğin her şeye sonuna kadar sadık olmak, gizemli hayatlara dair tüm sır perdelerini sıkı sıkı kapatarak kendi benliğinde küllenmesine fırsat vermek demek...

Önce insan olmanın sonra da avukatlık etiğinin gereğidir bu..

Ama öyle durumlar, öyle hadiseler var ki zaman zaman inanmakta dahi güçlük çektiklerimiz...

Dilini bağlasan vicdanın susmaz.. İnsanı yaşadıkça sorgulayan, sorguladıkça yaralayan gerçekler vardır onların içinde.

Koridorlardan geçerken duyduğum her ses ürküntü veriyordu bana ..

Nihayet görüşme odasına ulaştığımda, görevlinin uzattığı ziyaret defterini imzalayarak avukatlara ayrılan yere geçtim. Kiminle görüşmek istediğimi söyledim. Bildirdiğim isimle birlikte mahkûm koğuşlarına anons geçilmişti. Beklemeye başladım.

Yaklaşık 4 metrekare alanı olan bu küçük odaya bir masa ve iki sandalye ancak sığmıştı. Odanın kapısı koridora açılyordu. Penceresi yoktu. O gün her zamankinden farklı olarak koridor arkamda kalacak şekilde oturmuştum. Adettendir, bizim buralarda çay servisi yapılır. Kokusu gelmeye başlamıştı bile. .

Bir anda omzuma birinin dokunduğunu hissederek irkildim. "Hoş geldin Hüseyin Efendi diyordu geçmişten gelen bir ses – Korkmadım desem yalan olur. Ayağa kalkarak arkamı dönmek istedim. Kim olduğumu merak etmiştim. Kalkmamı engellemek için kuvvetlice bastırdı omzuma. Sesinin tonunu ayarlamaya çalışarak kendisine karşı ani bir tepki vermeme engellemeye çalışıyordu. Sen de kimsin? Dedim. Bu arada bana otur işareti yaparak karşıma geçti. Hatırlamadın mı yoksa beni. Bu arada diğer elinde unuttuğu çayı masaya bırakarak devam etti..

Ben İsmail. Öteki İsmail. Tam 5 yıl, 3 ay 25 gün oldu buradayım. Senin ve sözlerine inandığın müvekkilin yüzünden. Sana onlarca haber gönderdim, gelmedin... Allah büyük,. İşte karşındasın. Korkma! Sana bir şey yapacak değilim. Sadece konuşmak derdimi anlatmak istiyorum. İnsanın üstüne üstüne gelen bu duvarlar ardında yaşamak nasıldır bilir misin? E bilemezsin tabii ki, yaşamadan bilemezsin. Suçluysan, sorun yok. Geçen her gün cezayı çektiğin için arındığını hissedersin. Vicdanın rahatlar. Ama gerçekten suçsuzsan benim gibi? Haksız yere Katil damgası yemek, feryadını duyuramamak, Sesinin duvarları aşmadan sana yeniden dönmesi, en sevdiklerinin dahi sana şüpheyle bakması nasıldır bilir misin?

O gün de söyledim sana. Ben suçsuzum. 5 yıldır burada, sebepsiz yere yatıyorum. Mustafa'yı ben öldürmedim. Seni aldattılar. Sen de aldandın. Bana değil, senin İsmail'e inandın. Ben öteki oldum senin için. İyice eğilerek gözlerini gözüme dikti. Sessizdi feryadı. Yangındı.

İyi bak gözlerime. Yalan söylemediğimi sen de göreceksin. Bunları sana söylemem neticeyi değiştirmeyecek biliyorum. Artık sen de beni kurtaramazsın ama, vicdanın bundan sonra seni de benimle birlikte mahkûm edecek. Ben şimdi sana değil vicdanına sesleniyorum. "-Beni suçsuz yere 5 yıldır çoluğumdan çocuğumdan ayrı bıraktın. İnsanların gözünde haksız yere katil ettin. Ölen benim kayın biraderimdi. Ailemi birbirine düşürdün. Eşim çocuklarım beni tanımaz oldu. İşimi gücümü kaybettim. Artık kaybedecek hiçbir şeyim kalmadı. Ben söylemem gerekeni söyledim. Bundan sonra seni vicdanınla baş başa bırakıyorum. Ve sizi Allah'a havale ediyorum. ." Dedi ve bir süre sustu. Ve sonra ayağa kalktı. Eliyle yapacak bir şey yok artık der gibi bir işaret yaparak sessizce odadan ayrıldı. Bir anda boşluğa düştüm. Ne düşüneceğimi ne yapacağımı bilememiştim. Neyse ki tam da bu sırada tutuklu şahıs gelmişti. Oldukça hızlı bir şekilde görüşmeyi yaparak cezaevinden ayrıldım.

İki gün sonra...

Cesaretimi toplayarak arşivden dosyayı çıkardım. Yaklaşık 5 yıl önce gerçekleşmişti bu olay. Sanıklar İsmail V. ve İsmail C. yani müvekkil İsmail ve öteki İsmail. Bir yandan dosyayı karıştırırken hadisenin seyri de gözümde canlanmaya başlamıştı.

“Üç arkadaş, İsmail V. İsmail C ve Mustafa birlikte tarlaya giderler. Mustafa İsmail V'nin kayınbiraderi. Aralarında herhangi bir sebepten dolayı kavga çıkar. Tartışma, küfür hakaret derken karşılıklı birbirlerine şiddet kullanmaya kadar gider... Bir silah sesi duyulur ve Mustafa kanlar içerisinde de yere yığılır. İsmail ve öteki İsmail ne yapacağını bilemez vaziyette şaşkınlırlar. Olay yerinden kaçarak uzaklaşmaya çalışsalları da bir süre sonra jandarma tarafından yakalanırlar. Jandarma İsmail ve öteki İsmail'i gözaltına alır. Her ikisi de vermiş oldukları ifadelerde diğerini suçlayarak kendilerini inkar ederler. Savcılık her iki sanığın da tutuklanmasına karar verir. Suç aleti olan silah kayıptır. Bulunamaz.

İsmail V; Hüseyin Bey'in müvekkili... Suçsuz olduğunu söyleyerek, kendisini savunmasını ister. Yargılamanın devam ettiği üç yıl boyunca her iki sanığın da tutukluluğu devam eder. Netice de Hüseyin Bey'in müvekkili İsmail suçsuzluğuna karar verilerek beraat eder. Öteki İsmail ise 25 yıla mahkum olur. Üç yıl boyunca suçunu inkar ettiği için de lehine olan hükümler uygulanmaz. Verilen karar Yargıtay'ın onamasından geçerek kesinleşir. Tutuklulukta geçen süre içerisinde ve mahkumiyetten sonra da defalarca haber gönderir Hüseyin Bey'e. Lakin Hüseyin Bey etik olmadığı düşüncesiyle bu görüşmeyi kabul etmez.” Dosya böylece kapanmıştır Hüseyin Bey için.

Ve yıllar sonra bu gün. Tozlu raflardan çıkan dosyanın kapağı yeniden aralanıyor. İlahi adaletin tecellisi midir ki bu? Acaba, olabilir mi? Ya gerçekten suçsuzsa... Özgürlüğünden mahrum bırakılan bir hayatın bedeli nedir ki? Tüm bu soruların cevabı müvekkil İsmail'in kendisinde saklı... Çağırılmalı. Bir de ona sormalı...

Ertesi gün, müvekkil İsmail'e haber gönderdim.

Birkaç saat içerisinde geldi. Neden çağrıldığını sorarken Gözlerindeki endişe ve korkuyu görmüştüm. Kendisine, üç gün önce yaşadığım olayı ayrıntıları ile anlattım. Ben anlatırken İsmail'in yüz ifadesi değişmeye başlamıştı. Öyle ki yüzündeki ifadeden gerçeği görür olmuştum. Yılların vermiş olduğu tecrübe kişilerin beden dilini okumayı öğretmişti bana. Ama her şeye rağmen inkar etmeyi sürdürmüştü İsmail.

“- Mahkeme öyle karar verdi. Kanun benden yana. Suçlu olsam Yargıtay dosyayı onar mıydı.? diyerek kendini savundu durdu. Ama öyle bir hali vardı ki söylediklerine kendisi dahi inanmıyordu.

– Tamam. Dediğin gibi olsun dedim. Ben sana inanıyorum. Sadece gerçeği bir daha senin ağzından duymak istemiştım.

İsmail gitti. Giderken onun yeniden geleceğinden emindim artık.!

İsmail ile yapmış olduğum görüşmenin üzerinden iki gün geçti. Duruşmadan çıkıp ofisime geçmiş randevu verdiğim birkaç kişiyle görüşmeye hazırlanıyordum. Dışarıdan sesler yükselmeye başladı. İçeriye giren sekreterim dışarıdaki beyefendinin ısrarla benimle görüşmek istediğini, sırada bekleyenler olduğunu söylemesine rağmen dinlemediğini söyledi. Kim olduğunu öğrendiğimde bırak girsin dedim.. Çünkü bekliyordum. Tam vaktiydi. Günlerden Cuma'ydı. Sela sesleri yankılanıyordu minarelerden. Uhrevi bir ortam. İsmail'in vicdanı feryad ediyor olmalıydı. Hadi. Susma konuş, suçunu itiraf et dediğini duyar gibiydim...

İçeriye girdiğinde yüzü kıpkırmızıydı. Hiçbir şey söylemeye kararlıyım. Başını öne eğik, gözlerime bakmadan konuştu. Bir yandan gözünden akan yaşları siliyor bir yandan da anlatıyordu. “Sen haklıydın Avukat! - evet Mustafa'yı ben öldürdüm. O gün üçümüz birlikte iken aramızda tartışma çıktı. Asıl İsmail Ç idi beni tahrik eden. Dayanamadım ateş ettim. Ona değil Mustafa'ya isabet etti. Öldürmek değildi amacım.

Ama sen de biliyorsun ki 3 yıl ben de onunla birlikte tutuklu olarak yattım. O günden bu yana o içerde ben dışarıda mahkum. Onun bedeni benim vicdanım mahkum. “

Silah bulunamamıştı. Sordum. Sakladığı yeri tarif etti. “-Doğru jandarmaya gidiyorum, itiraf edeceğim” dedi.. Rahatlamıştı. Yüzündeki öfke dolu ifadeden ve kaygıdan eser kalmamıştı. Şimdi n’olacak diye sordu. Anlattım. Ve arkasını dönerek geldiğinin aksine sessizce ofisimden ayrıldı.

Öğleden sonra dediği gibi yaparak jandarmaya teslim oldu. Suçunu itiraf ederek, suç deliline ulaşılmasını sağladı. Savcılığa verdiği ifadenin ardından tutuklanarak cezaevine konuldu. İsmail’in vermiş olduğu ifade neticesinde Savcılık tahliye talebiyle birlikte iade-i muhakeme talep etti. Ve Hüseyin serbest bırakıldı. Yapılan yargılama neticesinde adalet yerini bulmuştu. Suçu yıllar sonra da olsa itiraf ettiği için, indirimden yararlandı. Tutuklu kaldığı süreler de mahsup edilerek İsmail’e 2.5 yıl daha ceza verildi.

Öteki İsmail, 5 yılı aşkın bir süre içeride kaldıktan sonra İsmail’in yapmış olduğu itiraf neticesinde serbest bırakılmıştı. Günler sonra yanıma geldi. Teşekkür ediyordu.”Baba adam-mışsın avukat. Hiç ummuyordum ama sayende özgürlüğüme kavuştum.” diyordu.

İlahi adalet tecelli etti dedim sonra, günlerdir kafamı meşgul eden soruyu sormadan edemedim...”Tamam bu cinayeti sen işlemedin. Lakin bu kadar çok içeride kalmanı neye bağlıyorsun?”

Cevabı oldukça manidar, hatta ibret vericiydi.”- Haklısın Avukat. Ben dersimi aldım. O kavganın çıkmasına neden olduğum için hak teala bana da bu cezayı layık gördü..

Anlatırken yorulmuştu Hüseyin Bey. Sanki o günleri yeniden yaşamıştı. Konuşmasını bitirirken söylediği birkaç cümle tüm bu olanları açıklamaya yetmişti. Paradigma değişmişti. Artık. Olaylara bakış açım farklılaşmıştı.

Değerli Meslektaşım;

Yalnızca sen değilsin kandırılan, aldatılan. Bunlar mesleğimizin cilveleri, yaşadıkça daha neler göreceksin. Avukatlık mesleğini icra ederken yaşadığımız olaylardan dolayı dün-den bu güne taşıyacağımız bunca emeğimizi heba ederek, ideallerimizi engelleyecek maniler değil, bizi daha ileriye taşıyacak, tecrübe basamakları olmalı... Hem unutma! Hiçbir kimse yoktur ki bu dünyada Başarı merdivenlerini güle oynaya tırmansın.

BAŞINI ALIP GİDEN DÜNYA

Bir söğüt yeşili üstümüzde göğümsü
Yeşil üstünde bir gök mavisi gönlümsü
Bir yaprak koynunda saklı
Bir dalda asılı
Sanki yıldızlar çiçek çiçek
Sanki ışıyıp söner bir telli böcek

Bir ağaç gölgesinde bir havuz yosunsu
Bir yeşile çocuklu ıslak kokusu
Sesinde yaşayıp unutulmak korkusu
En karanlık en serin diplerden gelip diri diri
En sıcak en güneşli türküleri
Yapraklara okuyan su

Altımızda bir soğuk toprak gövemsü
Başımızda bir ağaç gövdesi gecemsü
İçimiz ılık ılık aydınlık
Düşüncemiz ateşce kanımız korca yanık
Zamanlar yitti böylece duygular yitti
Böylece bir dünya başını alıp gitti

İĞNECİ HÜSEYİN VE KADER

Ellili yıllarda Diyarbakır'da parmak sayısınca doktor vardı. Bunların çoğuna yoksulluk veya insanlara ters davranışları nedeniyle ulaşılamazdı. Bir kısmı hem mecburi hizmet nedeniyle gelir resmi görev veya askerlik yapar, hem de özel muayenehanelerinde hasta kabul ederlerdi. Resmen çalıştıkları yerlerde bile: Kapılarına sözden anlamaz iri yarı kapıcılar dikerler istemedikleri kişi ile görüşmezlerdi. Bu nedenle hepsinin maddi durumu iyiceydi... Ve çoğunun kapısı yoksula kapalı idi.

İşte bu durumda: Yoksulun imdadına 'İğneci Hüseyin' yetişirdi. Askerde bir doktordan sıhhiyecilik öğrenmişti. Mardin Kapı, Cemal Yılmaz Mah, Ali Paşa, Kamışlı Ziyaret, Hançepek, Ali Bini Reşit Mahallesi, hatta genelev ile civarında hastalara yetişen (Hızır) gibi görülürdü. Vurduğu iğnenin hissedilemeyeceğini savunur ve bununla övünürdü.

İlk tanışmamızda: Ben on yaşlarında idim... Hastalandığımda gelip binlik penisilini alerji kontrolü yapmadan vuruşu sırasında (Hemen eyileşecahsan, koşup top oynayacahsan) diyerek moral verişini ve kan iğnesi diye yakıcı bir iğne ile bağırıp (kuvvetlenecağsan) deyişini hiç unutmamıştım.

On beş yıl geçmiş ben okumuş Diyarbakır Barosu'na kayıtlı avukat olmuştum. Bir altmış sekizlinin düşü olarak; ofisimin kapısını açık tutuyor, parası olsun olmasın haksızlığa uğradığını düşünen bana gelsin diye bekliyordum. Fakat haksızlığa uğradığımı duyduğum kişilerin kendilerinden çok para iste-

yen, zengin ve aşiret mensubu avukatlara gidip dava verdiklerini duydukça kahroluyordum. Bir gün kapımın önüne İğneci Hüseyin ile eski, soluk, kara çarşaf giymiş bir kadının geldiğini, göremediğim bir tarafta da bu kadının elini tutan küçük bir bileği gördüm.

- Hayrola enişte

- Duymuşam ki abukat olmuşsan, al bu küçük kıızı 12 yaşında et. On bir yaşında olduğu için ebe okuluna almılar. Parası da yoh, yetimdir sana emanetimdir. Diyerek bırakıp gitti.

Zaten para kazanamıyordum, ama notere vekâletname ücreti, dava harcı, tebligat parası derken birkaç günlük nevale paramı bu dava için harcamış oldum. Hakim Hüseyin Aslan'a durumu anlatıp ertesi gün duruşmaya alması için adeta yalvardım. Davayı açarken küçüğün 12 yaşında olduğunu söyleyecek ve iyilik amacıyla yalan yere yemin edecek bir tanığa da ihtiyacım vardı. Kim olabilir? diye pek düşünmedim, hemen İğneci Hüseyin'i tanık olarak gösterdim ve küçük kıza:

-Yarın duruşmamız var, Hüseyin enişteye söyle yarın annenle birlikte adliyeye saat dokuzda gelsinler diye sıkı sıkı tembihledim.

Diyarbakır'ın Aslanlı Çeşme civarındaki adliyesinin girişinde sol tarafta Baro'ya ait bir dinlenme, bekleme odası vardı. Saat sekiz otuzda gelip kahvemi yudumlarken, pencereden İğneci Hüseyin ile küçük kız ve annesinin adliyeye geldiğini gördüm. Mahkemenin önüne geçerek orada beklemeğe başladılar, onlara gözüküp birazdan mahkemeye çıkacağımızı söyledim. Saat dokuz olunca tüm mahkeme mübaşirlerinin sesleri duyulmaya başladı. Bu arada asliye hukuk mübaşirinin beni çağırdığını duyarak cübbemle koştum ve mahkemeye girdim.

Hakim Hüseyin Aslan'ın yanına savcı olarak o gün Eyyup İbişoğlu çıkmıştı, sinirli bir zat olmasına rağmen iyiliksever biri olduğunu biliyordum. Her halde küçük kızın işi olur diye düşündüm. Nitekim, hakim olumlu yaklaşıyor ve şahidin din-

lenmesine kadar davayı kazanmaya yönelik ifadeleri kendi yazdırıyordu.

- Avukat bey şahidiniz kim?

İğneci Hüseyin kapıdan girince kimlik tesbiti yapıldı ve hakim

- Birazdan yemin edeceksin söyle; bu kız kaç yaşında diye sorunca, doğrucu Davut gibi;

- Bu kız onbir yaşındadır, benim kızımıyla aynı gün doğduğu için bilirim, fakat bize yalan söyletmeden Allah rızası için bunu on iki yaşında yaparsan eyi olur dedi,

Hakim bana dönerek

- Bu ne biçim şahit, başkasını bulamadın mı?

Savcı da işe karışıp;

- Her yerde doğru söylenir mi be adam deyince İğneci Hüseyin mahkemeyi terk etti,

Mahkeme, davanın reddine karar verdi. Küçük kız sessiz gözyaşını dökerken ben de hırşımdan ağlamıştım. Kızın annesi bir şey belli etmiyordu ama her haliyle içten kendini yiyordu. Bana

- Allah senden razı olsun, kusurumuza bakma diyerek uzaklaştılar.

Aradan bir ay kadar zaman geçmişti. Tesadüfen çukur mahallede bulunan bir yakınımın evinden çıkarken üstüne yatak ve bavul yüklenen bir minibüse rastladım. Sorduğumda mahallenin on iki yaşını bitirmiş kızlarının Mardin'deki yatılı ebe okuluna gitmek üzere olduklarını öğrendim. Bazı çocuklar yataklarını kendileri götürüyordu. Giysi ve kitap dolu bavullarını ekleyince havaleli bir yük meydana getirmişlerdi. Mahallenin on kızını benim yaşını düzeltemediğim küçük kız uğurluyor ve ağlıyordu... Gözükmemek için pusarak kaçtım. Bana sonradan kızların türkülerle yola çıktığını söylediler.

Ertesi gün, bahçeli, avlulu evlerden ağıt sesleri ve dumanlar yükselmişti. Mahallelinin hepsi ağlıyordu. On kızı götüren minibüs Ahraçki geçidinde virajı alamamış havaleli yükü ile uçuruma yuvarlanmış şoför dahil hepsi ölmüştü.

Ofisimde arkadaşlarımla oturmuş sohbet ederken içeri İğneci Hüseyin'in girdiğini gören herkes ayağa kalktı. Ben de

-Buyur enişte diyerek buyur ettim. Oturdu.

-Biliyem ki bana gücünmüşsen, amma... Bah mahledeki genç kızlar öldi fekat o küçük kız yaşıyi, oğlum her şeyin heyirlisi diyessin ki sonu herkes için eyi olsun dedi

Her zaman koşturan İğneci Hüseyin bu defa yorulmuştu, on cenaze evini ziyaret etmişti çay söyledim. Üzgündü, fazla konuşamadı, yutkunuyordu, belli ki ağlamıştı. Ağladığını belli etmiyordu.

BU ŞEHRİN IŞIKLARI

Şehrin bütün pencereleri yandı
Sofralar kurulmuş her evde şimdi.
Sofralar ki, insanlar oturur yığın yığın
Sofralar ki, çatal - kaşık sesleri dolu...

Şehrin bütün pencereleri yandı
Herkes kendi kaderini yaşar yeniden.
Ben de kendi kaderimi yazarım...
Işığı sönük küçük odamda...

Anne diyebilen insanlar vardır.
Yavrum diyebilen kadınlar dolaşır bu odalarda.
Karanlıklar annem benim...
Yavrusuyum gecelerin...

Şehrin bütün pencereleri yandı...
Kimi örgü örer... Kimi fal bakar...
Benim fakir evimin penceresinden
Tanımadığım bir hayal bakar...

Anneler! Okşamayın çocuğunuzu...
Benim annem çok uzaklarda.
İçimde bir damar koptu sanırım.
Kapayın pencerenizi kardeş insanlar
Neş'enizi kıskanırım...

ÇOCUK KİMİN?

Mesleğe yeni başladığım yıllarda bir müvekkilim için Muğla Cezaevine gitmiştim. Müvekkille görüştüğümde sonra ceza infaz memurlarından biri yanıma gelerek, bir kadın tutuklunun Marmaris'ten gelen bir avukatla görüşmek istediğini ve benim de Marmaris'ten geldiğim için istersem kadın tutuklu ile görüşebileceğimi söyledi.

Biraz merak çokça da yeni bir iş bulma ümidi nedeniyle kabul ettim. Perihan isminde 30 yaşlarında normal giyimli, beyaz tenli, boyama sarı saçlı bir bayanla karşılaştım. Tutuklu bayan, İzmir'de yaşadığını, tatil için Marmaris'e geldiğini, hırsızlık/yankesicilik nedeniyle Marmaris'te tutuklandığını, böyle bir suç işlemediğini, üzerinde de herhangi bir çalıntı malın çıkmadığını ancak hakimin kendisinden hoşlanmadığını ve bu yüzden tutuklandığını söyledi. Tutuklu kadının benim için söylediği daha önemli konu; yeni doğum yaptığı, çocuğunun sarılık olduğu ayrıca çocuğunu emziremediği ve memelerinin süt nedeniyle çok ağrıdığı sütünü de cezaevi ortamında sağamadığını söylemesi oldu.

Bu dediklerini kanıtlayıp kanıtlayamayacağını sorduğumda annesi ya da bir yakınının bu belgeleri bana ulaştıracağını söyledi. Para konusunda sorunu olmadığını ancak ilk celsede mutlaka çıkması gerektiğini söylemeyi de ihmal etmedi. Bunun üzerine o zamana göre oldukça iyi bir para istedim. İlk celse

tahliye olduğunda mahkeme salonunun kapısında bu paranın bana verileceğini ve para konusunu merak etmememi yineledi.

Anlaşma üzerine cezaevine noter gütürerek vekaletname aldım. Bir iki gün sonra da çocuğun doğum kaydı ve sarılık olduğuna dair doktor raporu elime ulaştı.

Gerçekten üzüldüm ve dosyaya oldukça iyi bir şekilde hazırlandım.

Biraz da o zamanın Marmaris Adliyesi'nden söz etmeliyim. Üst katı Kaymakamlık olan Marmaris Adliye binasında duruşmalar genelde hakimlerin odasında yapılırdı. Sadece küçük bir duruşma salonu vardı ve sadece asliye ceza mahkemesinin duruşmaları bu salonda yapılırdı. Salonda izleyici sandalyelerin olduğu yer ise dosyalarla ve bozuk daktilolarla dolu olduğu için kimse oturamaz ve duruşmayı izlemek isteyenler ise üç beş kişiyi geçmemek koşuluyla ayakta izlerlerdi.

Duruşma günü herkes yerini aldığında önce 5-6 yaşlarında bir çocuk salona girerek anne diye Perihan'a sarıldı. Hakim Mehmet hafif öksürerek duruşma nizamını sağlamaya çalıştı. Çocuk bunun üzerine Perihan'ın talimatıyla arkaya geçerek bozuk daktilolarla oynamaya başladı. Derken şalvarlı yaşlı bir kadın elinde yeni doğmuş bir bebekle içeri girdi. Bu arada bebeğin bağırması adliyeyi ayağa kaldırmaya yetmişti.

Perihan bebeği, yaşlı kadının elinden adeta kaparcasına alıp, göğsünü açarak bebeği emzirmeye daha doğrusu emzirmeye çalışmaya başladı.

Hakim Mehmet gözünü kapatarak, "hanım hanım ne yapıyorsun, kapat memeni" diyerek bağırdı.

Perihan umursamaz bir tavırla; "Hakim bey bebeğim aç, o yüzden ağlıyor" deyip, bebeği memesine gömmeye devam etti. Bu arada bebeğin çığlıkları, savcının soka girmiş yüz ifadesini hiç unutamıyorum.

Hakim Mehmet'in ısrarı üzerine Perihan, göğsünü kapattı ve bebeği yaşlı kadına verdi.

İfadelerinin alınması sonrası yazılı tahliye talebimi verdikten sonra, sözlü olarak da canhıraş bir şekilde bebeğin sarılık olmasından, anne şefkatinden söz ederek sanığın tahliyesini talep ettim.

Savcı, tutukluluğun devamını istedi. Hakim Mehmet biraz kızgın, biraz şaşkın, o günün koşullarına göre küçük bir nakdi kefaletle sanık Perihan'ı tahliye etti.

Sevinçle duruşma salonundan çıktık. Yaşlı kadın beni kapıda yakalayıp “ben Perihan'ın annesiyim” diyerek, şalvarının içine elini attı ve o zamanın en büyük parası olan 5.000.000 liralık banknotlardan oluşan yaklaşık bebeğin kafası kadar büyük bir demet para çıkardı. Ücretimi orada elime saydı. Hem müvekkilimi tahliye ettirmiş olmam nedeniyle hem de o güne kadar en yüksek vekalet ücretini almam nedeniyle çok mutlu bir şekilde ofisime gittim.

Aradan yaklaşık 3-4 yıl geçmişti. Perihan'ın dosyası Yargıtay'da idi. Marmaris Çarşı Karakolu'ndan aradılar. Bir küçük kız çocuğu yankesicilikten yakalanmış ve mutlaka benimle görüşmek istiyormuş. Karakol'a gittim. 14-15 yaşlarında bir roman kızı ya da başka bir deyişle esmer vatandaşa bana Perihan'ın selamı olduğunu ve kendisinin de avukatı olmamı istedi. Ben de Perihan'ın ne yaptığını ve bebeğinin sağlık durumunu sorduğumda şöyle sinsî bir bakış fırlatarak “Perihan abla kırsırdır hiç çocuğu yok” demez mi. Anlayacağınız tahliye olmak için beni de kandırmışlardı. Çocuğun kimin olduğunu hala merak ederim.

AÇ KAPIYI BEN GELDİM

Korka korka değil, usul usul değil
Elim yüreğimde çarpa çarpa geldim
Aç kapıyı bak ne diyeceğim
Bir senin ellerinden bir senin gözlerinden
Dışlerinden dudaklarından
Nergisler ocak ayında açtı
Kendimden bahsetmeyeceğim.

Yediveren güllerden, duvardan sarkan güllerden
Çocuklardan sabah erken okula giderlerken
Atlardan bahsedeceğim
Kan ter içinde atlardan.
Aç kapıyı bak ne diyeceğim
Ne kadar küsülü çocuk varsa barıştırdım oynuyorlar
Tam kırk çeşit sarmaşık gül buldum,
Penceremin dibinde açacak.

Ekinleri dolu vurmadı
Çekirge gelmedi
Kurak olmadı.
Yorgunum demeyeceğim, bir evimiz olsa demeyeceğim
Yüreğim daralıyor demeyeceğim

Bir baksan gözlerime başını çevirmeyeceksin
Yürüyüp gitmiyeceksin
Bir baksan gözlerime
Dağda yakılmış ateşler görecesin
Aç kapıyı kim geldi bak
Bak nasıl havalandı güvercin
Açmam diyemezsin artık
Aç.

DAVA YAŞAM GİBİDİR

Ben, davaların da bir yaşamı ve kaderi olduğuna inanırım. Davalar yaşam gibidirler. Sürekli değişim gösterirler. Zamanın ne getireceği belli olmadığı gibi, bir davanın da seyri ve geleceği bilinemez. Tam bitti derken bir başka şekilde devam eder ve hiç umulmadık bir yerde, umulmayan bir zamanda insanın karşısına tekrar çıkarlar. Her an şaşırtıcı ve beklenmedik gelişmeler olabilir. Dava, yaşam gibidir.

İnsanlığın en eski ideal ve amaçlarından biri olan adalete ve adaletin gerçekleşmesine yardımcı olan Avukatlık mesleğini sevmemin nedenlerinden biri de, insan ve yaşam ile iç içe olmasıdır.

İşte bu şekilde sürekli bir gelişim ve devinim gösteren; insan, doğa ve yaşamın değişik kesitlerini kapsayan bir dava ile tanışmam, iş sahibinin ve benim ortak tanıdıklarımız aracılığı ile oldu.

Bu ortak tanıdık, hemşehrasi olan ve adam öldürme suçu ile yargılanan sanığın babası ile beraber büroma geldiler.

Bu kişinin oğlu, 3 yıl devam eden ve tutuklu bir şekilde süregelen yargılama sonunda, adam öldürmek suçundan ötürü 24 yıl ağır hapse mahkum olmuştu.

Olay; Konya'nın bir ilçesinde meydana gelmişti. Sanık, bir köyde çobanlık yapmakta imiş. Kendisi gibi çoban olan diğer

bir veya birkaç köylü ile birlikte dağ bayır dolaşarak, köylüye ait hayvanları otlatır ve bakımını yaparlarmış. Köyün yerleşim yerlerinden uzak, dağ başı ve ormanlık alanlarda hayvanları otlatırken, çoğu kez evlerine dönemez ve dağ başında, kimsenin gelip geçmediği mezra niteliğindeki boş bir yerde, ağaçlar arasında bulunan gecekondu türünde bir yerde konakladıkları.

Çoğu kez olduğu gibi, gene iki çoban hayvanlarını alarak otlatmaya çıkarmışlar ve günlerce geri dönmemişler. Birkaç gün sonra bir başka çoban aynı mevkiye gittiğinde, evin içinde çobanlardan birinin bıçaklanmış şekilde yatan ölüsünü bulmuş. Ölünün yanında, diğer çobanın giysileri ve en önemli delil olarak; yarısı içilmiş, ucu kanlı bir birinci sigarası bulunmuş. Adına Ahmet diyeceğimiz bizim çobanın cebinde de yarısı içilmiş bir birinci sigarası paketi varmış.

Yerleşim yerlerinden uzak olan ve başka kişilerin gelip gitmediği bu yerde işlenen cinayetin sanığı olarak diğer çoban yakalanmış ve tutuklanmış.

Üç sene süren yargılama sonucunda, toplanan deliller, dinlenen tanıklar ve en önemlisi, cinayet mahalline bu iki kişiden başka kişilerin kolaylıkla gidip gelemeyecekleri, öldürülen çobanın yanında, diğer çobanın giysilerinin bulunması, maktulün yanında yarısı içilmiş ucu kanlı birinci sigarası izmaritinin ve sanığın cebinde de yarısı içilmiş birinci sigarası paketinin bulunması gibi hususlar nazara alınarak verilen müebbet hapis cezası, 24 yıl hapse çevrilerek oybirliği ile karar verilmiş.

Dava dosyasını inceledim, önemli bazı usul hataları ve noksanları buldum. Cesedin başında bulunan ucu kanlı ve yarısı içilmiş sigara izmariti ile sanığın aynı marka sigarayıcı içmesi, yarısı kullanılmış aynı marka sigara paketinin sanığın cebinde bulunması önemli bir delil idi. Ancak o tarihte de yapılabilen kan tahlili ve parmak izi araştırmalarının yapılmamış olması, esas bakımından da önemli noksanlıklardan birini oluşturmaktaydı.

Davayı aldım. Baba, geri dönerek, cezaevinde bulunan oğlundan vekaletname çıkararak yolladı. Duruşmalı olarak tem-

yiz ettiğim dava dosyasına yazılı savunmalarımı verdim ve her zaman yaptığım üzere, duruşma gününden iki gün önce adeta kampa girerek, sanki heyet önünde savunma yapıyormuş gibi konuşarak ve yazarak hazırlandım. O zamanlar kullanılan el büyüklüğünde kasetli bir teybe, savunmamı okuyor, sonra dinliyor ve gerekli gördüğüm değişiklikleri yapıyordum.

Duruşma günü geldi. Koridorda beklerken ve mübaşir tarafından ismim çağrıldığı zaman heyecanım son raddesine varmıştı ama içeri girince heyecandan eser kalmadı ve mükemmel bir şekilde savunmamı yaptım. Kararın bir hafta sonra açıklanacağını söylediler. İşimi bitirmiştım, rahatlamış bir şekilde dışarı çıktım.

Birkaç gün sonra, akşam saatlerinde yazıhanemde otururken telefon çaldı. Arayan kişi; “Yargıtay’da görevli bir personel olduğunu, resmi işlem tamamlandığı için vekil sıfatıyla bana da söylenmesinde bir sakınca kalmadığını, heyetin toplanarak kararı esasdan bozduğunu ve üstelik tahliyeye karar verdiğini, tahliye kararını ilgili cezaevi müdürlüğüne telgrafla yolladıklarını, hatta cezaevinden durumun bir kere daha sorulduğunu ve tahliye keyfiyetini teyiden tekrar bildirdiklerini” söyledi.

Hayatımın en mutlu anlarından birini yaşıyordum. Dava, yaşam, bir kişinin hayatı, benim çabalarım aynı noktada kesişmiş; Adaletin tahakkukunu, hiç görmediğim bir kişinin üzerine atılı bir suçtan kurtulmasını ve özgürlüğüne kavuşmasını sağlamıştım.

Birkaç gün sonra Ahmet ve babası geldiler. Müvekkilim Ahmet; orta boyda, kavruk, gözlerini kaçırarak ve yere bakarak konuşan, mahcup, ürkek tavırlı 30 yaşlarında bir kişi idi. Ailesinden, köyünden konuştuk. Biraz rahatladıktan sonra olayı sordum, bu suçu işlemediğini söyledi. Cezaevinden tahliye anını şöyle anlattı:

“Akşamüzeri idi. Müdürün çağırdığını söylediler. İçeri girdim. Müdürün karşısında; başım önümde, ellerimi birleştirmiş

duruyordum. Bana; ‘eşyalarını topla tahliye oldun, çıkıyorsun’ dedi. Hiçbir şey anlamadım. Kulaklarım zonklamaya başladı. Aynı şeyleri tekrar söyledi. Geri geri gittim, sırtım duvara dayandı, dizlerimin bağı çözüldü, olduğum yere yığıldım.”

Daha sonra, ait olduğu ağır ceza mahkemesinde dava yeniden görüldü. Mahkeme, Yargıtay kararına uyarak beraat kararı verdi. Dava bitti ama bir başka şekilde ve yeniden karşıma çıkacak, yeni tatlar ve yeni heyecanlar verecekti.

Bir süre sonra Ahmet’i ve babasını çağırdım. Artık beraat ettiğine ve karar kesinleştiğine göre, tutuklu kaldığı 3 sene, haksızlık tutukluluk haline dönüşmüştü ve tutuklu kaldığı günler için tazminat alabilecekti. Bunun nasıl bir şey olduğunu anlamadıkları gibi, böyle bir hakları olduğundan haberleri bile yoktu. Gerçekten utanarak ve sıkılarak : “Bana doğru dürüst bir ücret ödeyemediklerini, mahcup olduklarını, tazminat davası sonunda alınacak miktarın tamamının bana ait olmasını” önerdiler. Bunu kabul edemeyeceğimi söyledim. Tutuklu kalan, eziyet çeken ve asıl hak sahibi olan kendisi idi, nihayet alınacak olan miktarın yarı yarıya olacağı hususunda anlaşıldı. Masrafını da kendim yapmak sureti ile davayı açtım.

Aylar sonra Ahmet ve babası, habersiz olarak tekrar geldiler. Şaşkın ve sevinçli bir halleri vardı. Ahmet; bir oğlunun olduğunu ve adını “Erdem” koyduklarını söyledi. Bu kez şaşırma ve sevinme sırası bana gelmişti. Hayat ve dava bir başka şekilde devam ediyor, ağlarını örüyordu.

Ahmet ve babasına biraz beklemelerini söyledim, dışarı fırladım. En yakın oyuncakçı mağazasına gittim. Birçok oyuncak aldım. Birini gayet net olarak hatırlıyorum. Bir dönme dolap idi. Alttan kurunca dönüyor, çocukların oturduğu iskemleler müzik eşliğinde açılıyordu. Paketi götürerek “adaşım Erdem’e vermelerini” söyledim.

Aylar sonra, tutuklu kalınan günlere ilişkin tazminat davası bitti, bir miktar tazminata karar almıştık. Önemli bir miktar de-

ğıldi ama bir köylü ailesi ve bir çoban için oldukça iyi bir para idi, nihayet ben de ücretimi alabilecek idim ve bunun hesabını yapıyordum.

Kararı icraya koydum. Tebligat yapılmasına ve aradan uzunca bir süre geçmesine rağmen para ödenmemiştir. İcra Müdürlüğüne başvurarak, işlemin sonucunun ilgili Mal Müdürlüğü'nden sorulmasını istedim.

Gelen cevap tam anlamıyla şaşırtıcı idi.

Mal Müdürlüğü "İlgiliyi arayarak bulduklarını, daireye çağırıldıklarını, kendisine ödeme yaptıklarını ve ibra belgesi aldıklarını" söylüyordu. Yani müvekkili çağırılmışlar, parayı ödemişler ve ibra belgesi almışlardı. Bu aslında Mal Müdürlüğü'nün işi değildi ama neden, niçin ve nasıl yapmışlarsa yapmışlardı. Müvekkil de parayı almış ve beni aramamıştı.

Birkaç gün sonra Ahmet'i ve babasını tekrar çağırdım. Geldiler. Sağdan soldan konuştuk. Bir şey söylemediler. Kararı ve icra yazısını çıkararak anlattım. Başlarını öne eğerek, uzunca bir süre sustular. Sonra baba sözü aldı : "Avukat Bey" dedi "Bizi çağırdılar, parayı ödediler, paraya ihtiyacımız vardı, git-tik üç tane inek aldık."

Susma sırası bana gelmişti. Paranın yarısı benimdi. Alınan üç ineğin yarısı yani 1,5 inek de benimdi ama elimde hiçbir şey yoktu.

Karşımda; hayatını ve özgürlüğünü bir bakıma bana borçlu olan biri oturuyordu, meslek hayatımın büyük bir başarısı oturuyordu, üstelik oğluna benim adımları vermiş biri oturuyordu. Bunlar bana yeterdi. Ayrıca, başka bir şey söylemenin anlamı ve yararı da yoktu.

Kendilerine "Eğer bana haber verseler ve yapmak istedikleri şeyi söyleseler aynen kabul edeceğimi, tek üzüntümün bana haber ve bilgi vermeden bu şekilde hareket etmiş olmalarından kaynaklandığını" söyledim ve ellerine para geçince bana ait olan miktarı ödemelerini istedim. Baba ve oğul ile öpüşerek ve tekrar görüşmek üzere ayrıldık.

Ve tekrar görüştük de...

Görüşmemiz bambaşka konularda ve hiç ummadığım bir şekilde oldu.

Tarafları tanıyan ve hemşehrileri olan, sanığın babasını bana getiren arkadaşım büroma geldi. Ahmet ve babasını çağırarak görüşmemi istedi. Olayın ne olduğunu sordum. Duyumlarına göre olayı şöyle anlattı : “Ahmet ve arkadaşları bir gece vakti, köy kahvesinde tavla veya kâğıt oynuyorlarmış. Oyun sırasında aralarında münakaşa çıkmış ve kavgaya dönüşmüş. Belinden saldırmasını çeken Ahmet -Konya tabiri ile- kahvenin kapısına dinelmiş ve -“Ulan burnuma gan kokusu geliyor, ben adamı vururum nasıl olsa Avukatım gurtarır.” demiş.

Ahmet’i tekrar çağırdım. Babası ile birlikte, süklüm püklüm geldiler. Çağırma nedenini gene para konusunda sanmışlar.

Yeni olayı anlattım.

Başka ve yeni bir suç işlemesi halinde kendisini hiç kimse- nin kurtaramayacağını söyledim ve neden böyle davrandığını sordum. Olayı benzer şekilde ve inkar etmeden anlattı. Bir anlık öfkeye kapılarak bıçak çektiğini ve karşı tarafı korkutarak kavgaya son verebilmek için bu şekilde bu şekilde konuştuğunu söyledi.

Bu son görüşmemiz oldu, Ahmet’i uzun senelerden beri hiç görmedim ve bir haber de almadım. Bir daha görüşür müyüz bilmem ama bir daha görüşeceğimizi de hiç sanmıyorum.

Yaşamın neler getireceğini bilemiyorduk.

Bir davada; ilkbaharı, yazı, sonbaharı ve kışı, dört mevsimi yaşamıştım ve daha yaşanacaklar vardı.

Dava, savunma, hayat iç içe ve bir sarmal şeklinde devam ediyordu. Neyin, ne zaman ve ne şekilde karşımıza çıkacağını bilemiyorduk.

Yaşıyorduk.

GEÇ KALAN SAVCILARA İTHAF

otopside tanıdık geldi adı
bu ölünün size
sayın savcı.
çıkaramadınız birden,
tanışıklık nereden?

bir dilekçede görmüştünüz
otopsi masasında delikanlı yüzü.
gözaltındaydım,
askıdaydım,
diyordu.
şimdi hatırladınız mı bilmem.

ünlemlere gerili çığlıklarını
duymadınız.
insana
geç kaldınız

YEMİN, GÜNAH ve AVUKAT!

Her şey, köyde, köy senedi ile satın aldığı tarlasının eski sahibi tarafından geri alınmak üzere aleyhine açılmış dava ile başlamıştı. “Çiftçiyi Topraklandırma Yasası” gereği kendisine tarla tahsis edilen komşusu bu yeri süre yasağına rağmen, kendisine haricen satmıştı... Hem de iki kez! Birincisinde 5000, ikincisinde de aynı yer için 8000 liralık köy senetleri düzenlenmişti. Birinci senedin parasını ödediğini gayet iyi biliyordu, çünkü karısının bileziklerinin de satışı söz konusu olmuştu. Ama ikincinin parasını gerçekten ödeyip, ödemediğini hatırlamıyordu.

Komşusu ona men’i müdahale davası açınca, avukata gitmiş ve avukatı da ona bu tarlanın yasal süre dolmadığı için sahibi olamayacağını, ancak, Ankara’daki Büyük Mahkeme’nin (temyiz mahkemesi) kararları gereği verdiği parayı geri alabileceğini, bunun için de karşı dava açmak gerektiğini söylemişti. Dava açılmış, bir iki duruşma sonra avukatı ona karşı taraf “evet 5000 TL’ni aldım ama ikinci senette sözü edilen 8000TL’

ni almadım ödemişse yemin etsin, hemen kabul edeceğim” şeklinde hakime beyanda bulunduğunu ve gelecek duruşmada isterse yemin edebileceğini, yemin ederse de tüm parayı alabileceğini söylemişti. Duruşma günü yaklaştıkça, sıkıntısı daha da çoğalıyordu. Cuma günü namazda hutbedeki köy imamı, günahkarların cehennemde nasıl yanacaklarını anlatırken bayağı korkmuştu. Komşunun yaptığı olacak iş de-

ğildi. Ama hukuki boşluktan yararlanarak tarlasını tekrar geri istiyordu yapılacak bir şey de yoktu. Cumartesi günleri, ilçenin pazarı idi. Pazartesi günü de duruşması vardı. Ya yemin edecek ya da yemini reddedecek ve sadece 5000 TL'ni alacaktı. Minibüste de çok düşündü ve sonunda kararını verdi. Bir de mahkemenin mübaşiri Hüseyin Efendi'ye sormak ta yarar gördü. Ne de olsa avukatı gençti oysa mübaşirin bilgisi tecrübesi vardı onca hakim görmüştü hoş. Mübaşiri, adliyenin altındaki kahvede buldu. Onunla konuştu. Avukatına baktı yazıhanesinde yoktu. Pazartesi günü nasılsa davada karşılaşacaklardı. Köye rahatlamış biçimde üzerinden bir yükü atmış insanın hafifliği ile döndü.

Köylü yurttaş, adliyenin köhnemiş merdivenlerinden çıkarken hala mübaşirle konuştuklarını ve ne yapması gerektiğini düşünüp duruyordu. Evde, aynanın karşısında da bir deneme de yapmıştı ama yine de heyecanlı idi. Karşı taraf da ordaydı, üstelik Hacc'a da gitmiş hacıydı. Ama dünya işi başkaydı zahir, kimbilir? Diye düşündü bir an için. Birbirlerine kötü kötü baktılar. Hacı ona yukarısını gösteren bir baş işareti yaptı. Yemini mi hatırlattı ne ? Omuzunu silktiler ve "ne olursa olsun" dedi. Avukatını da görünce daha da rahatladı hep birlikte odaya girdiler.

Mesleğimin ilk yılları idi. Edirne'nin ilçesi Havsa'da üç avukat görev yapıyorduk. Adliye binamız kiralık, eski bir binanın üst katındaydı. Nohut oda bakla sofa misali bir yer işte. Duruşma salonu filan yoktu. Hakimler makam odacıklarında duruşma yapmak zorunda idiydiler. Batıda da olsa, yürütmenin Adalete, yargı yerine bakışı böyleydi. Hoş, ileride adalet saray denilen yerler de yapıldığında da adalete bakış açısı değişmiş mi olacaktı? Bunu meslekte geçen 43 yıllık zaman bana gösterecekti!

Trakya'nın soğuğu da sıcaklığı da bir gariptir. Doğuda donarsınız Edirne'de daha da üşürsünüz. Yazın sıcağın bunaldırsınız. Dışarıda buz gibi rutubetli bir hava. Yıl sonuna doğru olduğu için bakanlıktan gelen ödeneği kullanarak gelecek yıla bırakmamak amacıyla bolca da kömür alınmış ve bu-

nun cömertliği ile hakimin odası olan duruşma yerindeki soba gürül gürül yanıyordu. Duruşmalar alenidir, yani halka açıktır. Açıktır da bu odanın içinde tarafların duracakları yer yok ki halka açık olsun. Aleniyet, kapının, o da hakimin izni ile açılması ile deyim yerinde ise, “kapı önü aleniyeti” ile sağlanıyordu. Kış günü halkın böyle bir lüksü zaten olamazdı. İşte böyle bir ortamda duruşma başladı. Oldum olası sıkışıklıktan nefret ederim. Ancak, öğrencilik yıllarımda Beyezit Meydanı’ndan bindiğim, daha doğrusu, arka kapı basamağına ayağımı basabildiğim ve ancak Bozdoğan Kemerli civarında içine girebildiğim oldukça tenha(!) belediye otobüslerinden kalan bir hal olsa gerek. Odada, hakim masasında, önündeki ufak masada zabıt katibi Hüseyin Bey, saçlarını limonla tam geriye yapıştırmış, gözlüklerinin altından aksi aksi bakıp bakıp, inleyerek, gıcırdayarak gidip gelen sıkışıkça da eliyle bir darbe vurup kilidini açtığı şaryosuna rağmen, Remington marka, müzeli daktilosuyla daktilografi yarışmasında “dünya rekoru” çıkartacak süratte yazıyor, tuşların çatırtısı ile sobanın çıtırtıları birbirine karışıyordu. Müvekkilim yanımda ayakta duruyordu. Ben olduğunca kendimi pencereye doğru yaslamaya çalışıyordum. Ancak müvekkilim durmadan bana yaklaşıyordu. Bende kaçacak yer kalmayınca askerdeki gibi dirsek dirseğe temas haline gelmiştik. Hakimin yemin teklifini ve sonuçlarını anlatmasından sonra müvekkilim yemini etti ve ikinci satışa ilişkin parayı da ödediğini yemin delili ile ispatladı ve karşılık davayı kazandık.

Duruşma sırasında genelde asık yüzlü olan mübaşir ki onun da adı Hüseyin’dir ve öykünün halen canlı tanığıdır da... Kıs kıs gülüyor, bir bana bir müvekkilime bakıp bakıp duruyordu. Dikkatimi çeken bu garip durumu duruşmadan sonra kendisine sorduğumda “yok bir şey Rifat Bey” diye geçiştirmeye kalksa da ısrarım üzerine gülererek anlattı:

“Rifat Bey, senin müvekkilin beni Cumartesi Pazarında, kahvede oyun oynarken buldu. Yemin işini sordu. İkinci kez para verip vermediğini hatırlamadığını, yalan yere yeminden de korktuğunu” söyledi. Ben de kendisine “DİRSEĞİNİ YE-

MİN EDERKEN AVUKATINA DEĞDİR. GÜNAHIN YARISI ONA GEÇER” deyip başımdan savdım. Bu gün bir de baktım ki adama sana hem de yemin ederken iyice sokuldu, dirseğini değdirdi ve yemin etti !” İşte anladın mı olanı? Eğer yalan yere yemin ettiyse sen de yarım günahkar oldun” dedi ve kakhahayı iyice patlattı.

Gülsem mi ağlasam mı? Kalakaldım!

Köylü, evine dönmek üzere yola çıktığında, hem davasının kısmen haklı çıkmasından hem de olası bir günahın yarısını avukatına sessizce dirseğini değdirerek aktarmasının verdiği ruhsal hazla, gelecek yazın ürününü nasıl elde edeceğini ke-yifle düşünüyordu.

Ben mi ne yaptım? Kuşkusuz yaptığı yeminin doğruluğunu kabulle, ama karşı taraftan yapılan tahsilatta da olası “yarım günah avukatlık ek tarifesi “uygulayarak gereğini yaptım.

Yemin, sadece adaleti sağlayan bir terazi bir çözüm yolu değil. Yeminin sirayetinin avukatlara da geçebileceğini de rahmetli medeni usul hocam Prof. İlhan Emin Postacıoğlu’nun bize öğretilmediği uygulamaya yönelik bazı olasılıkların da olduğunu bu deneyimle öğrenirken; “hukukun hayatın ta kendisi” olduğunu söyleyen rahmetli hocam Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velideoğlunun da ne kadar haklı olduğunu bir kez daha anladım.

Evet, “hukuk hayatın ta kendisidir, yaşam öyküsüdür.” Önemli olan da adalet terazisinin nasıl tutulduğudur!

ÖLÜDENİZ

Ölüdenizden de geçtim
Duyarak önceden gecenin suya sinmiş acısını

Yosun anısı, yumuşak dokunuşla açılan yara
Anlam ararken kimsesiz dalgalara düşen

Metropolde cephesi siyah camdan bir yapı
O yürüyerek girdi anıt mezarından içeri
Ben tabuttan bir kayıkla geçtim ölüdenizden

VİCDAN VE EMPATİ

Emekli bir hakim olarak geriye baktığımda, mesleğimin severek yapılacak bir iş olduğunu düşünmüştüm hep. Şimdi Avukatlık yapmaktayım ve salt sevgi değil tahammülde gerektiğini düşünüyorum bu defa. Karar vermek daha kolaydı, onları yerine getirmek yanında. Birde steril kozanın dışındasınız, denetimin dışındaki bir yaşam. Zor ama sanırım daha keyifli.

Uzun süredir hukukçu kimliğimle birlikteyim. Mezun olduğumda mesleğimi nasıl yapacağım konusunda bilgi sahibi değildim. Stajyer hakimdim, mahkemeli yaşam yeniydi benim için. 1985 yılında bir yakınımın boşanma davasında tanık olarak mahkemede bulundum. Mahkemenin bulunduğu koridor-da çağırılmak için bekliyordum. Benim gibi bekleyen insanlara baktım. Yüzlerinde kaygı, endişe ve sıkıntı vardı. Tüm bedenlerine yansıyan bir belirsizlik. Ben şanslıydım. Tanıktım. Üstelik anlaşmalı bir boşanmada. Mübaşirin adımı söylemesiyle birlikte tedirgin oldum. Sert ve sinirli bir şekilde bağırarak bir adam. Salona girdim. Bu defa sertliğine ayak uydurmuş bir beden diliyle “Burada dur !” diyen mübaşirin dediğini yaptım.

Kafamı kaldırdığımda yüzünde yaprak oynamayan hâkimi gördüm. “Mahkeme suratlı” deyiminin ne kadar doğru olduğunu düşündüm o an. Ellerimin ve ayaklarımın titrediğini hissettim. Oysa ben tanıktım ve sadece “Davacı ve davalı anlaşamıyorlar” diyecektim.

Mübaşirin ses tonunun daha kötüsü yargıçtan geldi. Kimliği ve konu hakkında bilgimi sordu. İsmimi söyleyen sesim bana yabancı geldi. Oysa başlangıçta hukukçu gözüyle kolay bir dava diye son derece rahat girmiştim Adliye'ye. Neyse gerekeni söyledim. Daktilodan mahkeme tutanağı çıkarıldı. Mübaşir, dövmeye hazır bir şekilde "Şurayı imzala" dedi. Kapıdan çıktığımda o salondan kurtulduğuma sevindim.

Koridorda duruşmaları için bekleyenlere baktım. Haklıydılar. Onlar davanın tarafları ise bunu bir kez değil, pek çok kez yaşamışlardı ve yaşayacaklardı. Oturuşları, duruşları, el ve yüz hareketleri sıkıntılıydı. Kendi kendime söz verdim, dikkat edecektim. Her duruşmayı aynı yöntem ile yönetmeyecektim. İletişim önemliydi. Yargıca güven duyulmalıydı. Kendimce ilkeler belirledim..

Benim çocukluğumun, babamın memurlarının profili farklıydı. Her gün giyilen elbise aynıydı, ama temizliği ve ütüsü ilk günkü gibi olurdu. Çalışırken ceket çıkarılır, siyah kumaştan dirseklere kadar uzanan lastikli kolluklar takılırdı. Yuvarlak gözlükler burnun ucuna yerleştirilir; camından daktilodaki yazıya, üstünden de gözler hafif kısılarak karşıya bakılırdı. İş ne denli uzasa da şikayet edilmezdi. Yoğunluk tevekkülle karşılanır, cansiperane çalışılırdı. Maaş yetersizdi ama ay başlarında maaş zarfı alındığında "Allah devlete, millete zeval vermesin" denirdi. Gün bitiminde, mesai sonunda işi biten, yan masadaki arkadaşına yardım eder, gerekirse de birlikte geç çıkarlardı. Avurtları çökmüş olsa da, yüzlerinde yorgunluğun izi kalsa da, bir "elinize sağlık" sözü gözlerinin ışıldamasına yeterdi. Dar gelirli, ama geniş yürekliydi. Ülkelerini, insanlarını sever, sorumluluklarını bilirlerdi. Kırık dökük masalarda, tahta iskemlelerde, şaryosu zor işleyen köhne daktilolarda inci gibi yazarlardı. İşlerine yüreklerini katarlardı. İşte böyle anlatırdı babam onları ve bilirdim ki, benim gibi onlar da babamın çocuklarıydı.

Zaman geçti..ben amir oldum. Daktilodan bilgisayara geçiş yaşadım. Başka mahkemeye talimat yazarken katibin tekrar yazmak zorunda kaldığı ve uzun zaman alan ifade örnekleri fotokopi denilen bir makineyle hemen hazırlanır oldu.

Duruşma tutanaklarına yanlış geçen ve çizilerek iptal edilip yanına çizildi şerhi düşülen kelimeler yok artık. Bilgisayardan çıkma, kimi italik, kimi kalın, kimi farklı karakterde kelimelerle yazamadık kararlarımızı. Bazı harfleri kırık Remingtonlar ve ille de Olivettilerle yazdık. Edebi de sayılmazdı üslubumuz. Ama okuyunca..okuyunca anladınız ki bu hakim sırf hukuk bilgisini değil, yüreğini de katmış kararına. O bir dosyayı neticelendirmemiş; o dosyanın içindeki insanları, yaşamlarını ve geleceklerini de düşünmüş. Aynı nedenledir ki, mahkum ettiğiniz sanık salondan çıkarken göz göze geldiğinizde bakışlarıyla “Ben bunu hak etmişim, doğrudur kararın” der size. Günümüzde teknolojik gelişmeler kendini duruşma salonlarında göstermektedir. Daktiloların yerini bilgisayarlar almakta, kürsüden neredeyse sarkarak, katibinin söylediğini doğru yazdığını denetlemeye çalışan yargıçlar önündeki monitörü izlemektedirler günümüzde.

Artık kağıda değil ekrana yazılıyor yazılar ve tek tuşla kolayca düzeltiliyor. Birinci hamur kağıt, saman kağıt, pelür kağıt ve karbon kağıdını bilmiyor memurlarım. Onların A4 kağıtları var. Bilgisayar ve printerları, internetleri var. Tapu kaydının, nüfus kaydının celbi için müzekkereler ve tekitler yazılmıyor artık. Her şey ekranınızda.. Diğer kurumların aylarca beklenen cevabi yazıları yerine, bilgisayarı ile istediği bilgiye anında ulaşabilmektedir. Ama hiçbir bilgisayar, karar konusunda çözüm üretememektedir. Çünkü, vicdani kanaati yoktur..

Bir başka aleme geçtik sanki. Aylarca yapılan yazışmaların sonucunu dakikalar içinde alabilmek başka nasıl mümkün olur ki? Teknolojinin getirdikleri öyle kolay ve güzel ki. Ama tüm bunlar çalışanları mutlu etmeye yetmiyor. Ne denli çabalasalar da işleri yetiştirmek zor. Dosyalar arşivlere sığmıyor. Artan nüfusla birlikte toplumda ihtilaflarda artıyor. Yeni dünyanın yeni suç tipleri ortaya çıkıyor. İnsanlar mekanikleşiyor. Artık yüreklerini koyabilecekleri işler kalmıyor.

Birbirleriyle ilişkileri de şimdilerde eskisi gibi değil. Yardımlaşma nostalji sanki. Zaman kısıtlı, ilişkiler sınırlı. Herkes kendi dünyasında kendi sorununu yaşıyor. Dostluk ve daya-

nışma tükenmeye yüz tutmuş. Adliye binaları görkemli, duruşma salonları geniş, kürsüleri daha heybetli..ama duvarların yüzü daha soğuk sanki.

Müşteki ile sanık da farklı. Davacıyla davalı da. Yirmi yıl öncesi geliyor aklıma. Küçük bir Anadolu ilçesindeyim. Davacı yetmişli yaşlarında bir köylü amca. Hazinenin tapusunun iptali ile kendi adına tescilini talep ediyor. İki celse, tamamlanan belgeler, yağmurlu bir gündeki keşif ve son celse.. Davanızı red ediyorum, temyiz hakkınız var diyorum. Davacı amca gayet sakin “Allah razı olsun hakim hanım” deyip çıkıyor salondan. Mübaşiri ikaz ediyorum hemen koridordan çevirip tekrar getiriyor davacıyı. Amca diyorum, yanlış anladınız, davanızı red ettim, kaybettiniz davayı. Yüzünde aynı sükunet hafiften gülümsüyor.. “yok yanlış anlamadım kaybettiğimi biliyorum” diyor yavaşça. İyi ama o halde neden Allah razı olsun dedin çıkarken diyorum. Yüzündeki ifade görünür biçimde değişiyor sükunet yerini ciddiyete bırakıyor. “Bak Hakim Hanım” diyor. Sesi tok, “Her duruşmaya geldiğimde başka delilin, belgen var mı diye sordun bana. Yağmurlu bir gündü köye keşfe geldiğinde, yağmur var gelmezsin sandımdı ama geldin. Elinde şemsiyenle tarlada dolaşırken bileklerine değin çamura battın, tek tek ölçtürdün sınırları, bilirkişileri oracıkta dinledin, köy kahvesinin saçak altında katibine yazdırırken her şeyi, çayları da sen ısmarladın. Ben sana da, kararına da güvendim, demek ki haksızmışım, temyiz de etmem kızım” diyor. O son sözcük “kızım” vurgusu daha hafif belli belirsiz dökülüyor dudaklarından. Yüzüne bakıyorum hakim karşısındaki davacı değil de, torunuyla konuşan bir dede sanki. “Kal sağlıcakla” deyip çıkıyor. Kalıyorum öylece. Gözlerim doluyor. Ben bu insanlara adalet dağıtmaya çalışıyorum. Onlar da bana nasıl insan olunur onu gösteriyorlar. Bu ülkenin insanları, Anadolu insanları, bizim insanlarımız. Nasıl saymazsın, nasıl sevmezsin onları.

Hakimler her sabah, çocuklarının okuldaki sorunlarını, kendi hastalıklarını ve tedavilerini ve bazen de hiç bilinmedik dertlerini portmantoya palto asar gibi bırakıp, kürsüye öyle çıkarlar. İndiklerinde ise ertelendiği için daha da ağırlaşmış

olarak alıp, kendi dertlerini yaşamaya devam ederler. Atasözü dedikleri ama beni hep rahatsız eden bir deyim vardır; “Alemin derdi seni mi gerdi?” diye. Evet alemin derdi daima beni, bizleri gerer. Hakim olmak böyle bir şey çünkü.

“Mal canın yongasıdır” atasözü boşa değildir. Ne acıdır ki insanların canını yakan ve bazen de alan suçların kökeninde çoğunlukla mal mülk ihtilafı vardır. “Değer miydi” dersiniz her defasında. Yinelendikçe de kahrolursunuz. Yaşayarak öğrenirsiniz ki, en acımasız canlı insandır. Sadece canları değil malları da mühimdir, bunu unutursanız da gaddarlıkta sınır olmadığını görürsünüz. O nedenledir ki, kürsüde yıllarını tüketen hakimler için basit dosya, önemsiz uyuşmazlık yoktur. Daha büyük davalar, daha derin yaralar olmasın diye her davaya azami itina ile yaklaşılır.

Toplum hayatının karmaşası her kesimde farklı biçimde çıkar ortaya. Ama mahkeme önüne geldiğinde iyice kesifleşmiştir. Ya bir hukuki ihtilaf; ya da kanundaki bir suç. Keşke olmasa hiç biri. Ama var ve daima olacak.

Hakim, yasayı kuru, katı ve mekanik şekilde uygulayan bir robot değildir. Çerçevesi hukuk olan bir tabloda olayları bir ressam gibi canlandıran ve değerlendiren sanatkardır. Öğrendiklerini matematik formülü gibi uygulama olanağı yoktur. Hayali bedenlere dokunan kumaşlara benzeyen yasa değişiklikleri yapılırken, o kumaşı elbiseye dönüştürecek olan hakim üzerinde hiç durulmaz. Gelecekte bu denli teorik ve biçimsel ortamda kalan hakim; sonuçta karşısına gelenlere cansız manken gibi uzaktan bakarak, yargılama yaparsa şaşırırmam...

Yasa değişimi az gelişmiş ülkelerde halkın oyalanma ve uyutulma amaçlarından biri olur. Oysaki; halk ile adalet arasındaki bağı koparan yöneticiler, yasalar vasıtasıyla toplumu idare etmeye başlarlar. Yargıçlar da adil olan ile yasal olanı ayırt edemez hale gelirler. Zaten öyle bir olanak da verilmez onlara. Aynı tip karar verir olurlar bir süre sonra. Kanun çokluğundan şaşkına dönersiniz ancak Adalet? Yine yoktur. Yargıcın akıl, irade, vicdan, çalışkanlık yanında, içtenliği sağlam, güven

duyulan, bilgili, cesur, doğru, yansız ve saygın olması gerekir.. Çıkarlarının “yargıç” olmasına izin vermemelidir.

Onlar için bu dosyalar işten ibaret değildir. Her dosyanın içerisinde insanlar vardır, onların aileleri, gelecekleri, beklentileri, umutları, umutsuzlukları, sevinçleri, kederleri ve korkuları... Yani tüm yaşamları. Bunları bilerek çalışan bir hâkim acaba nasıl huzur içinde yaşayabilir?

Hâkimlerin toplumdaki bireylerle karşılaştığı duruşma salonları ve “duruşma” yönetiminde düzeni sağlamak ve hukuk kurallarını uygulamak için etkili bir ortam hazırlama yükümlülüğü kolay mıdır? Yargıya gelince, adil olalım. Adaletli davranalım. En genç hakimden, yaş sınırına gelmiş mahkeme başkanına kadar hepimiz hukuku uygularken somut gerçekleri göz ardı etmeden adaletle hükmedelim. Çünkü bizim kürsülerimizin arkasında “Adalet Devletin Temelidir” yazar ve kararlarımız “Yüce Türk Milleti Adına” diye başlar. Bundan ağır sorumluluk olur mu ?

İnsanları tanımak, değerlendirmek güç iştir. Hele mahkeme kürsüsünde iseniz ve karşınızda suçlu ya da suçsuz olduğuna karar vereceğiniz bir şüpheli varsa, sorumluluğu daha da ağır hissedersiniz. Bu noktada hata yapmamak için hukuk biliminin sınırları iyi bilinmeli, diğer bilimlerin birikiminden yararlanılmalı ve adaletle hareket edilmelidir.

Kürsünün önündeki kişi, müşteki, sanık ya da tanık... hangi sıfatla gelmiş olursa olsun, sonuçta insandır; sizin gibi... ve son söz, vicdanı olmayan yargıç olamaz !

Şimdilerde kürsünün bu yanında son sözüm de değişti; empati yapamayan avukatlık yapamaz !

Hukukçu olarak değişmeyen son sözüm ise; hayatıma daha fazla gün katamam ancak günüme daha fazla hayat katabilirim.

SANIK

Sanık olmak zor iştir
Hele bir de suçun yoksa
Anlatamazsın kimseye derdini
Gözünün içine içine bakarlar
Acırlar
Bir an gelir
Taşımaz başını omuzların
Gerçeği bir sen bilirsin
Çıldırırsın
Susarsın

Cesur olmak istersin
Korku yoğunlaşır yüreğinde
İşler iliklerine dek
Ya bir yanlışlık olursa dersin
Ya suçlu derlerse
Yakıştıramazsın bir türlü
Umut etmek istersin
Ürperirsin

Bilirsin
Kötü şey yapmadın
Üstelik inandın yaptıklarına
Ama neye yarar
Yargılanıyorsun şimdi
Haykırmak istersin suçsuzluğunu
Sesin kısılır kalır boğazında
Ağlayamazsın

Çaresi yoktur
Düzen böyle kurulmuş bir kere
Yargıçlara inanmak zorundasın
Karar verenler onlar
Beklersin dava bitsin
Suçsuzsun desinler
Yüreğin burulur
Sevinemezsin

Çaresizsindir
Ovuşturur durursun ellerini
Kaybolan yılların geçer gözün önünden
Bu ne biçim bir düzendir
Yaşasın haysiyet cellatları
Kim ödeyecek bütün bunları
Yanına mı kalacak yapanın
Anlamazsın olanları
Olur mu böyle şey dersin
Kabullenirsin”

HÂKİM ÖYLE DEDİ

Türkiye’de işleri en yoğun yerlerin başında devlet daireleri gelir. Adliyelerde bu konuda birinci sıradadır. Ancak adliyelerin diğer devlet dairelerinden farkı diğer devlet dairelerinde üstlerin astlarına çok geniş yetki ve imza devrinde bulunabilmelerine karşılık adliyelerde hâkimler ve savcılar kendilerine sıkı sıkıya bağlı yetkileri yanlarında çalışan kalem çalışanlarına devredemezler. Gelin görün ki işlerin yoğunluğu bahane edilerek hâkimlere ve savcılara verilmiş bazı yetkiler “sözlü” olarak kalem çalışanlarına verilmektedir. Tabi bunun kanuni dayanağı da bulunmamaktadır.

Bir mahkeme kalemine girmek çoğu zaman sinir bozucu olabilir. Öncelikle kimse yüzünüze bakmaz. İncelemek istediğiniz dosyayı istediğinizde gerekçeniz kendilerini çok ilgilendirirmiş gibi dosyada neye bakacağınızı sorarlar. Vereceğiniz cevap aslında çok da umurlarında değildir. Bazıları ise dosyanın derdest olup olmadığını sorup, verdiğiniz cevapla yetinmeyerek esas defterine ya da bilgisayara bakarlar. Dosyanın bulunduğu yere bir başka kalem çalışanı kendilerinden birkaç milim daha yakınsa yerlerinden kalkma zahmetine girmemek için arkadaşından dosyayı vermesini rica ederler. Dosya yerinde yoksa duruşması ne zaman sorgusu başlar. Duruşması yakınsa en çok sevdikleri sözü sarf ederler. **“Dosya duruşma salonunda mübaşire söyleyin çıkartsın.”** Mübaşiri bulursanız dosyanızı görürsünüz. Bulamazsanız ya beklersiniz ya da sonra gelirsiniz.

Bütün bunlara rağmen mahkeme kalemi çalışanları hâkimlerin hiçbir hukuki gerekçeye dayanmadan verdikleri yetkileri kullanmaya gelince, örneğin talimat evrakı için ifade

almak gibi, hiç biri bunları kullanmaktan çekinmez. Verilen işi anında yapmaya koyulurlar. Böyle bir durumla bir aldığım CMK görevlendirmelerinden birinde karşılaştım.

Bir öğleden sonra CMK servisi tarafından arandım ve Ankara asliye ceza mahkemelerinden birinde talimat evrakı için ifadesi alınacak bir sanığın ifadesinde hazır bulunmam istendi. Büromdan Ankara Adliyesine gelip, asliye ceza mahkemesinin kaleminden içeri girdim. Müdür masasında oturuyor, kalem çalışanlarından biri dosyalarla meşgul, bir diğeri ise bilgisayara başında ayakta duran birinin söylediklerini yazıyordu.

Müdüre, talimatla ifadesi alınacak bir sanık için CMK'dan görevlendirildiğimi belirtip sanığın nerede olduğunu sordum. Müdür ne dese beğenirsiniz?

-“Arkadaşlar ifadesini alıyor bitince hâkime imzaya götüreceğiz birazdan ifade tutanağını alırsınız.”

Mahkeme kalemi içinde ayakta duran kişi, talimatla ifadesi alınacak olan sanık, daha doğrusu hepimiz öyle biliyoruz. Bilgisayarın başında kendince ifade alansa kalem çalışanı. Müdüre her şey normalmiş gibi bu kanunsuz durumu seyrediyor.

Önce içeri girip sanığa kendimi tanıttım ve dışarı çıkmasını söyledim. Daha sonra kalem çalışanına “Sizin ifade almaya yetkiniz var mı?” Sorusunu yönelttim. Hanımefendi büyük bir pişkinlikle:

-“Hâkim beyin talimatı böyle. Çok istiyorsanız hâkim beyle görüşün” dedi.

Tekrar müdürün yanına geldim ve

-“Suç işliyorsunuz buna yetkiniz yok” dedim.

Müdüre aynı pişkinlikle:

-“Hâkim bey söyledi biz de alıyoruz gidin hâkimle görüşün” dedi.

Ben de müdürün ve kalem çalışanlarının hâkimin kendilerini koruyacaklarından emin şekilde hâkimle görüşün ısrarlarını kıramayıp hâkim beyin odasına girdim.

Hâkim'e:

-“Kalem çalışanlarının ifade almakta olduklarını buna yetkilerinin bulunmadığını bunun içinde sizin sözlü talimat verdiğinizi söylediklerini” belirttim.

Hâkim bey ne söyledi dersiniz:

-“Talimat evrakında böyle yapıyoruz. İşimiz başımızdan aşkın. İfade içeride alınıyor sonra da ben imzalıyorum, gönderiyoruz. Siz de bize kolaylık gösterin.”

Bunun üzerine bu durumu kabul etmeyeceğimi ve ifadeyi kendisinin alması gerektiğini söyledim. Ancak sözlerimin bir etkisi olmamış olacak ki aramızda tartışma başladı. Hâkim ifadeyi almamakta direnince tutanak tutacağımı söyledim. Tutanak sözü kendisini biraz yumuşatmış olacak ki, ifadeyi almayı kabul etti ama bu sefer bir başka kanun dışı iş önerdi. Sanığın kimlik bilgilerinin kalemde alınmasından sonra ifadeyi alacağını söyledi. Ben buna da itiraz edip kimlik tespitinin de kendisi tarafından yapılmasını istedim. Bu isteğim üzerine bir tartışma daha başladı. Bu konuda da kendisini ikna ettikten sonra o tarihte yürürlükte olan kanun hükmüne göre duruşma savcısına haber verildi.

Savcı duruşma salonuna girdikten sonra önemli bir evrak olduğunu düşünerek dosyayı istedi. Dosyanın talimat evrakı olduğunu görünce de hâkime:

-“Bunun için beni niye çağırdınız.” Mahkeme kalemini kast ederek “İçeride ifadeyi alıp bana imzaya gönderseydiniz ya” dedi.

Hâkim, sanki büyük bir kusur işlemişim gibi

-“Avukat bey böyle istediler biz de duruşma açtık” cevabını verdi.

Savcı henüz kimlik tespitinin yapılmamış olduğunu da görünce iyice sinirlendi ve bana ters ters bakmaya başladı.

Kimlik tespiti yapılmaya başlandığında ise her şey tersine döndü. Çünkü elinde duruşma davetiyesi ile gelip kalem çalı-

şanları tarafından ifadesine başlanan kişi, ifadesi alınacak asıl kişinin eski ev sahibi çıktı.

Sanık olarak çağrılan kişi oturduğu evi terk etmiş. Duruşma davetiyesi geldiğinde tebligatı kapıya yapıştırmışlar. Ev sahibi başka bir sebeple muhtara gittiğinde tebligatı almış ve ne olduğunu anlamak için adliyeye gelmiş. Sen misin elinde davetiye ile gelen, adamı çekmişler içeri kimliğine bakmadan ifadesini almaya başlamışlar.

Gelen kişinin talimatla ifadesi alınacak kişi olmadığını anlaşılması üzerine duruşma salonuna önce bir sezisizlik hâkim oldu. Daha sonra hâkim ve savcı birbirlerine baktılar. Bense hem hâkime hem savcıya bakıyorum ama hiç biri bana bakmıyorlar. Ardından kıyamet koptu. Hâkim, huzurdaki kişiye:

-“Sana ne? Sen niye geliyorsun? İşin gücün yok mu? Be adam” diyerek gürlledi. Adam şaşırıldı. Sesini çıkaramadı.

Ben araya girdim;

-“Bağırmanıza gerek yok. Sanık bildirilen adreste bulunmadığından evrakı bu şekilde iade edelim konu kapansın” dedim. Bu önerim hiçbir itiraza uğramadan kabul edildi. Bu arada hala yüzüme bakamıyorlar. Bende inadına gözlerimi üzerlerine diktim büyük bir zevk içinde hallerini seyrediyorum.

Duruşma salonundan çıkarken hâkim zabıt kâtibine şu talimatı veriyordu.

-“Bundan sonra bütün talimat evrakı masamda olacak anlaşıldı mı?”

Birçok meslektaşımın yaptığı gibi talimat evrakında ifadeyi kalem çalışanlarının almasına izin verseydim yanlış kişinin ifadesi alınacaktı. Talimatı gönderen mahkeme de o ifadeye göre karar verecekti. Belki de ifadesi alınmak istenen sanık hiç ifade vermeden mahkûm olacak ya da beraat erecekti. Mahkemelelerin iş yoğunluğu bahane edilerek en ufak işin dahi hafife alınması adaletsiz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu olay CMK'daki genç meslektaşlarımızın kulağına küpe olsun.

KUŞLAR VE İNSANLAR

-I-

Evler ve insanlar çıkmazında
Gidip gelen evsiz-ayaksız sesler,
Duvardan duvara evden eve.
Ödünç diye bir şey vardı eskiden;
Komşular, bir fincan aydınlık için
Ne dersiniz bir fincan acı kahve?

Beyazıt'ta müslüman güvercinler
Kanat vurdukça sıcak zamanlara,
Bir şadırvanda serinler gökkubbe.
Kuşluklar ve kuşlar pazarına
Bir Selçuklu gelir uzaklardan
Bir Osmanlı geçer omzunda yün heybe?

Sabah sularıdır, şu yelkenliden
Bakarsınız Nilüfer hatun çıkar,
Aşka düşersiniz bir selam üzere.
Yağmurla yıkanan serçe yürek
Kır atın üstüne bir Orhan Bey'dir,
Uçar güneşlerden güneşlere.

-II-

Üzerinde ince badem dalları
Evimiz çok pencereli bir kuşluk,
Ne cam ne çerçeve.
Rüzgar kaplı bir yorgan altında
En güzel yerinde ısınmak senin,
Badem gözlerini seve seve.

Yan yana dizilmiş yüzlerce ayna
İçinde mum gibi dimdik kıskançlık,
Yalınayak basar ateşlere.
Kanat uçları mı ellerin mi,
Beni benden alıp alıp götüren
Ulu acıların çıktığı yere?

Camlar kırıldıkça nasıl yeniden
Verirse içinin maviliğini,
Kendimi vermişim öylesine.
İki yeşil kadeh bıraktın bana,
İçmeye yeniden başladım iyi mi
Sevda! kuşların şerefine.

ÇİÇEĞİ BURNUNDA AVUKATIN DEVİRDİĞİ ÇAM!

Yıl 2000.

Saçları kırlaşmış, elli yaşında ama çiçeği burnunda bir avukatım.

PTT den Daire Başkan Yardımcısı olarak emekli olduktan sonra, stajımı tamamladım ve 2 ortakla beraber avukatlık hayatıma başladım.

Ortağım Egebank'ın avukatlığını yürütüyormuş, bize tevkil verdi hayatımızdaki ilk duruşmaya gidiyoruz.

Kalbim izci trampeti gibi sesler çıkarıyor ama belli etmeyi de pek erkeklığe yediremiyorum.

Ortak dedim, bana tahmini senaryoyu anlat bakayım, ne olacak duruşmada?

-Abi dedi, Hakim sana söz verecek, diyeceksin ki,

-“Efendim Egebank'ın Genel Müdürlüğü İstanbul'da olduğundan evrakları tamamlamadık, süre talep ediyoruz”

-Eeeeeee sonra dedim!

-Hakim süreyi verecek, yeni duruşma gününü söyleyecek, zaptı alıp geleceksin!

-Başka bir şey olma ihtimali yok değil mi?

-Hayır. Dedi.

Duruşmaya girdik. Hakim buyurun Avukat Bey dedi.

Senaryonun başlangıç kısmı tamamdı.

Ortağımın öğrettiği metni hiç duraksamadan söyledim.

“Egebank’ın Genel Müdürlüğü İstanbul’da olduğu için evrakları tamamlayamadık, bu nedenle süre talep ediyoruz” dedim. Zaten kır saçlı tecrübeli (!?) bir avukattan da böyle rahat bir beyan beklenirdi!

Fakat Hakim Bey aniden bizim senaryonun dışına çıktı.

Karşı tarafın avukatına dönüp;

-Süre talep ediyorlar ne diyorsunuz? Dedi.

Buz gibi bir sesle Avukat Bey,

-Muvafakat etmiyoruz. Demesin mi?

Olacak şey değil. Şimdi ne olacak diye hayretle beklerken bana döndü Hakim bey,

-Muvafakat etmiyorlar ne diyeceksiniz? Dedi.

Tabi apışıp kalma sözünün böyle haller için üretildiğini o anda anladım.

Bir şey söylemeliydim ama ne!

Çaresizce baktım Hakim Bey’e ve

-Ne diyeyim Hakim Bey dedim.

-Allah’ından bulsun, onun kötülüğü yanına kalsın !!!???

Hakim Bey kürsüye yattı, katip kız daktilonun üzerine!

Muvafakat cimrisi Avukat ayakta idi, oturdu ve hep beraber gülmeye başladılar!

Salona baktım, sıra bekleyen tüm avukatlar katıla katıla gü-lüyorlar!!

O an, espri yapmadığımı, emsali Bolu dağlarında bile bulunamayacak kadar büyük bir çam devirdiğimi anladım! Ama çaresizdim, yapacak hiçbir şey yoktu! Kızarmış bir suratla sonucu bekledim.

Hakim Bey 30 saniyelik gülme krizinden çıktıktan sonra doğruldu;

-Yaz kızım, dedi.

-Takdir mahkemenindir dedi, süre verildi!

Duruşma salonundan çıkıp, büronun yolunu tutarken, çok iyi bir avukat olmasına rağmen, kötü bir senarist olan ortağımın kulaklarını bol bol çınlattığımı tahmin etmişsinizdir!

AŞK

peruda aşk
bir kuğu boynu gibi büyür
yasaktır
erkek ve kadının çirkinliği

bir deneydir aşk
bütün sıkıntımın üzerine yemin ederim ki
şarap
aşkın soluğudur

aşk bir askerdir sabahları
yalnız ve hüznü
pazarlarda pazartesilerde
kardelen çiçekleri gibi

türkiyede
sıcak akdenizde
gemicilerin gözlerinde zebercet taşı
kırların ve böceklerin ötesinden

üç harf
çatısını çiziyor
kırmızı kiremitli bir evin

kuşlar kuşlar kuşlar
sıcak ülkelerden kutba
kutuptan ege denizine
adalar çiziyor
beyaz yeşil günlerinde
gözbebeklerinden

kan ve kalemle onarılmış
korkuyu yok eden bir çağda
fenikeliler araplar türkler
umutlu bir portakalı büyüttüler
sapsarı güneş gibi
babilin asma bahçelerinde

üç harf yüzünden
yasaktır
erkek ve kadın çirkinliği

ADI NAİLE

Naile Hanım'a yardım edemedim. Bu benim, mesleğimin başlangıcında aldığım en güzel dersti.

Evet, Naile Hanım olayı benim içimde bir ukdedir hâlâ. Adalet dağıtma amacına hizmet eden adliyeler eliyle bir insana yardım edilmesinin ne kadar mümkün olduğunu Naile Hanım için gösterdiğim çabalar bana çok güzel gösterdi. Şimdi artık daha farklı bakıyorum her şeye ve olaylara. Gerçek adaletin adliyelerde dağıtılmasının pek de mümkün olmadığını gördüm. Bazen ben, müvekkilden daha fazla kahroldum. Ama değişen bir şey olmadı.

Naile Hanım, eşimin çalıştığı yerdeki arkadaşlarına temizliğe gider gelirdi. Eşim vasıtasıyla tanıştık. Eşiyle problemleri olduğunu, eşinin üç tane okula giden çocuğunu terk edip gittiğini söylüyordu. Üç tane okula giden çocuk ve bir kadını kocası terk edip gidiyor ve perişan oluyorlar. Aylarca yardım ettik, ayni ve nakdi olarak. Bu arada, arada bir eve uğrayan kocası evi tamamen terk etti... Laf aramızda: Kocasının başka bir kadınla ilişkisi olduğundan Naile Hanım kocasını bir güzel dövüyor; adam da evi terk ediyor. Bunu aylar sonra söyledi Naile Hanım gülererek. Ben de bunu kimseye söyleme dedim ama içimden de: Ah Naile Hanım, sen de az değilsin, dedim.

Kocasının evi terk etmesinden sonra Naile Hanım, evi geçin-dirmekte acze ve şaşkınlığa düştü. Bu durumda olması nedeni-yle eşimle Naile Hanım'ın durumunu konuşuyoruz aramız-da. Nasıl yardım edebileceğimi düşünüyorum Naile Hanım'a. Eşinin bu tavrına ilişkin olarak mücadele etmesi gerektiğini telkin ettim ama aslında biliyordum ki Naile Hanım gibi töre ve geleneklerle sıkı sıkıya bağlanmış bir insanın yapacağı en son şey, hukuk mücadelesiydi. Ama yine de zaman zaman te-selli ve tavsiye babında telkinlerde bulunuyordum..

Bir gün, dava açacağım Erdoğan Bey, dedi bana telefonda. Ben de büroya gel, falan gün dedim. O gün geldi ve konu-ştuk. İçinde bulunduğu yardıma muhtaç konum nedeniyle iyice çekingen ve eli kolu bağlı hissediyordu kendini. Ben ona ted-bir ve nafaka davası açmayı önerdim. Kararını vermişti artık; canına tak etmişti çünkü; hedefi, boşanmadan eşinden yardım almak ve çocukların ve evin geçimini rahatlıkla sürdürmekti.

Naile Hanım'ın noter parasını vererek ona bir vekâlet çıkart-tırdım. Boşanma düşüncesine o kadar uzaktı ve ihtimal dahi vermiyordu. Bunu bir kadın için adeta ölüm olarak görüyor-du. Boşanma konusunda o kadar tepkiliydi ki vekaleti normal vekalet olarak çıkardı. Uyardığım halde boşanma vekâletini, boşanma düşüncesini aklına dahi getirmek istemediği için çı-karmamıştı. Sonradan benim düşüncemin isabetli olduğu, eşi-nin boşanma davası açmasıyla yeniden vekâletname çıkarmak zorunda kalmasıyla anlaşıldı.

Naile Hanım'a yardım edebilme düşüncesiyle önce bir ted-bir nafakası davası açtım. Bu davadan 4 ay sonra eşi boşanma davası açtı. Bizim tedbir nafakası davası bu nedenle boşanma davasında birleştirilmek zorunda kaldı. Zor durumda olan bir insana yardım etmek için çırpınan her insan beni anlayacaktır. Tedbir nafakası davasının ilk duruşmasında ara kararıyla na-faka talebinde bulundum. Hakim Hanım, bu dava tedbir nafa-kası davası olduğundan dolayı veremeyiz dedi, reddetti. Yahu, bir davanın yıllar boyunca sürdüğü bir ülkede zor durumda olan bir insan, yakını olan ve yardım etmekle yükümlü bulu-nan insanların desteğini başka türlü nasıl alacak?

Boşanma davası açmak istemeyen ve fakat yardıma ihtiyacı olan bir insana nasıl acil yardım eli uzatabileceğiz? Uzatmayacağız. Karşı tarafın avukatının da uzlaşmasız tavrı nedeniyle Naile Hanım ve 3 çocuğuna aylarca nafaka bağlatamadık. Tam 8 ay sonra asgari bir limit, boşanma davasında ısrarlarımız sonucu ara kararıyla kararlaştırıldı. Bu miktarı icra ile istedik. Ancak bu defa da itiraz ettiler. Şu diye, bu diye. Sonra da adam işten anlaşmalı olarak çıktı. Böylece, Biz Naile Hanım'a ne yazık ki hukuk yoluyla yardım edemedik. Koca bir kış boyunca günde bir kap yemekle ve gaz sobasının sıcaklığında belki de bazen muhtemeldir ki battaniyeye sarılarak geçirdiler. Her bir şeyler götürdüğümüzde gördüğümüzden bunu biliyorduk.

Ben avukatlık mesleğinde, kötü niyetli insanlarla baş edebilmenin zor olduğunu gördüm. Ve bazen de hukukun adalet kılıcının, yine hukukçular eliyle işlemez hale getirilişini görmekten dolayı yüreğimde büyük sancı duyuyorum hâlâ.

Hayat, o kadar harika olaylar getiriyor ki bazen insanın önüne... Boşanma, nafaka davası hengâmesinde çocuklar okullarına gittiler. Ve büyük oğlan üniversitede iyi bir bölüm kazandı. Her şey üst üste gelir diyorlar ya, işte öyle. O yokluk, o sıkıntı içinde hem güzel hem de daha da sıkıntı verici şeyler oluyor. Hayat devam ediyor.

Şimdi, mücadelelerimizin meyvelerini alıyoruz. Nafaka ile ilgili kocasının itirazını reddettirdim mahkeme eliyle. Sıra boşanma-nafaka davalarını kazanmaya geldi. Ha, bu arada Ailenin korunması için mahkemeden karar bile çıkarttım. Bir de boşanma davasını reddettirsem gerisi kolay. Bu arada adam ortalarda yok. Gayriresmi bir yaşantıya, yani yeraltına çekildi. Bir kuruş nafaka ödememeye kararlı gibi. Ama inşallah onları da alacağım. Ahdettim. Mazlum ve fakir bir kadının hatalarını görsem bile, o çocukların hiçbir hatası yok. O çocuklara verdiği paraları nafaka ödemem diyerek itirazda kullandılar ve suratlarına çarptım, iptal ettirerek.

İnsanları anlamak zor. Ama benim üzüldüğüm tek şey adaletin geç tecelli etmesi. Geciken adalet, adalet duygusu vermi-

yor insana. Ben Naile Hanım'a iyilik yapmak adına bu kadar çaba harcadım ve hukukun tüm araçlarını usulünce kullandım. Ancak Naile Hanım'a yardım edemedim.

Naile Hanım'a da boşanmayarak kocasını süründürme tessellisi kalıyor bir tek. Bana da adaletin temsilcisi olma rolünde elimden geleni yaptığım halde yardım edememişliğin kahrını kalıyor. Hayat, bir şekilde devam ediyor... Herkes başının çaresine bakıyor. Ne kadar zor durumda kalırsa kalsın insan, hayatını bir şekilde sürdürüyor ve çözümsüzlük çıkmazından geri dönüp başka bir yerden gitmeyi göze alıyor ve yapıyor

Naile Hanım da çalışkan maşallah. Bir yerde turistlere yufka açıyor, gözleme yapıyor. Yüzünde başına gelenleri kabullenmişliğin o buruk ama çekingen ve sevecen gülümsemesi hatırıma geliyor. Baba olmanın dayanılmaz hafifliği ve anne olmanın olanca ağırlığı avukat olarak üzerime çöküyor.

Yeryüzündeki adaleti sağlayamadık. İş ilahi adalete kaldı gibi.

İSİMSİZ

Taş toprakmış, kış kıyametmiş dinlemez
Şiir kardelendir

Yunus un dilinde seker şerbet, has ipek
Köroğlu nda heyheylenebilir

Eşyanın uzak, تنها koyaklarında
Nabız nabız birikendir

Ateşten de, tekerlekten de önce
Tercanlı, hazır ve hemendir

Kan köpüğe batık al kırsrağı çatlatan
Sağır uykuları bin parçaya bölendir

İçinde aynalı çarşı, rüzgârlı Çanakkale
Gidenin gelmediği cehennem Yemendir

İlkbahardır Boğaz da, gözleri mahmur
Gökkuşağıdır, sulu sepkendir

Bir kelime, bir kelime, bir kelime daha,
Birden özgürleşendir.

İdrake sığmazlığın bağnaz zaferine
Fi tarihini düşürendir.

Anlaşılmazlığı güzel, haklı ve geçerli kılan
En tatlı nedendir.

Dağarcığındakini dervişçe bölüşen,
Varını yoğunu sebil edendir.

Sızım sızım dostlar başına mayhoş sancısı
Akli ayartan, yürekleri çelendir.

Ve bu kadar çok, hatta herşey olduğuna göre,
Ya hic bir şey değil,

Ya da ilk akla gelendir!

EN BÜYÜK AVUKAT

Mesleğe yeni başladığım zamanlardı. Ankara metrosunda, eski bir okul arkadaşımla karşılaştım. Arkadaşımın yanında, 20-25 yaşları arası, konuşmalarından cahil olmadığı anlaşılan bir bayan arkadaşı vardı. Birbirimize hal hatır sorduktan sonra, konu mesleklerimize geldi. Arkadaşımın yanındaki bayan, avukat olduğumu öğrenince aramızda şöyle bir konuşma geçti.

Bayan: “Avukatlar neye göre müvekkillerinden ücret alıyor.” dedi.

Ben: “**Baro'nun** bir ücret tarifesi var, müvekkilimizden o tarife göre ücret talep ediyoruz.” dedim. Bunun üzerine,

Bayan: “ **Baron** kim, en büyük avukat mı?” diye sordu.

Bayanın bu sorusu üzerine, cevap dahi veremedim, inmem gereken yerden bir önceki durakta inip, büroya kadar güldüm ve hala aklıma geldikçe gülüyorum.

BUĞDAYDAN ÖĞRENDİM ŞİİRİ

Buğdaydan öğrendim şiiri
Canım kara buğdaydan
Tadı tat binlerce yıldır
İyilik cömertlikle alır
Sofralarda yerini.

Akan sulardan öğrendim
Kimsesiz çeşmelerden kırdı
Duru pınarlardan dağların beleninde
Denizden ya da, yazlar kışlar geçer
Tükenmez bize anlattıkları.

Kır çiçeklerinden öğrendim
Ürerler dağ bayır kendiliğinden
Renleriyle kurumlanmadan
Ayırmadan çobanı beyi
Sunarlar güzelliklerini.

Köy kahvelerinde öğrendim
Yağmur, toprak, kadınlar, severek
Bir ömür sözünü ettikleri
Ne kıtlıklar kırar umutlarını
Ne istekleri biter tükenir.

Çarşıda pazarda öğrendim şiiri
Küfürlerinden balıkçıların şoförlerin
Saysam ustalarım hep böyle gider
Adsız ağaçlar, göğün değişimleri
İçgüdüleri kuşların böceklerin...

Nasıl renk renk açarsa kır çiçekleri
Kayanın dibinden patlarsa kaynak
Sevince sarhoş olunca bizlerden biri
İndirir yumruğunu yırtarsa gömleğini
Şiir yazarım ben de kanımı akıtarak...

SANIK VE ARKADAŞLARI

Birkaç yıl önce, Ankara... Ağır ceza mahkemesi'nde duruşma beklerken, mübaşir dışarıya çıkarak, sırası gelen dosyanın sanıkları olan "A. Ç. ve arkadaşları" diye seslendi. Duruşma salonuna, sanık bölümüne onlarca kişi girdi. Bunun üzerine mahkeme başkanı ile sanık sandalyesinde bulunan grup arasında şöyle bir konuşma geçti.

Mahkeme başkanı: " Siz de kimsiniz yahu." diyerek gruba seslendi.

Grup: " Biz sanığın arkadaşlarıyız, efendim" diye yanıt verdi.

Mahkeme başkanı: "Çıkarın şunları dışarı" diyerek mübaşire seslendi.

Ne olduğunu anladığımızda, duruşma salonunda bulunan tüm avukatlar ve mahkeme heyeti gülmeye başladı. Her ne kadar duruşma salonlarında üzücü olaylar yaşasak da, nadiren böyle yüzümüzü güldüren anılar da yaşanıyor.

ACILAR

şüphemden kapatamıyorum kapıları
ne kadar baksam içerde kalıyor
yol bitmeden ben bitiyorum
oturduğum yıkıntıyı elimden alıyor

taş atmasam köpekler boğacak
denize fırlayacak bahçeden meyveler
yağmur dışardan çok içeriye yağacak
kiremitleri örtemiyorum güllerin ürkmesinden...

ne yana baksam kırılmış çiçekler
anlamadım nerde gizleniyor hayat
ürküyorum, ürktükçe çoğalıyor güller
anlamadım nerde gizleniyor hayat

kim oturduysa kazaya uğramış bu vadi
balıklar mı yaşıyor denize düşen alkolün hayalinde
kim yas tutuyor bu ormanda

yokuşun yarısında gördüm denizi
çok yüksek artık, bulamaz beni dalgalar

şimdi gitmeliyim leyleğin yavrusunu bulduğu kayaya
ne deniz lazım, ne kara, ne gök...
(tam deniz çekilirken oturdu karaya
başka nasıl kalırdı bir gemi
her şeyi bırakıp gitmeliydi tayfalar
yoksa onlar mı yaptı gemiyi

tam iskele yıkılırken gördüm elimi
denize düşen meyvelerin içinde kemikleri
baktım elimin parçalandığı ufka
kalbimde kalmış taş izleri)

FATMA - FADİME

Olay, benim de mensubu olmakla gurur duyduğum Gerdan Köyü'nde geçmiştir. Gerdanlılar adres verirken bile Gerdan köyü derler. Gerdan, Adana'ya 19-20 km. uzaklıkta, ismi değiştirilmiş köylerdendir ama insanlar hala "Gökçeler Köyü" diyememiştir. Şimdilerde Büyükşehir'e, Seyhan'a bağlı Gökçeler Mahallesi de olsa ismi, tüm halkının Gerdan Köyü dediği, güzel şirin bir köy. İnsanların espri üretmek için yarıştığı, adeta, açık hava tiyatrosu.

90'lı yılların ilk yarısı. Avukatlık mesleğimdeki ilk seneleirim. Ülkemiz kaos ve çalkantılı yıllarını yaşıyor. Faili meçhul ölümler, terör, hukuksuzluk, kol geziyor. Gerdan köyü ise her zamanki gibi mutlu ve espri üretmeye devam ediyor. Adana deyimiyle mavra (gırgır şamata) bol.

Sene 1993 Adana 4. Asliye Hukuk Mahkemesi ile Gerdan'a keşfe gidiyorum. Davacı vekiliyim. Dava da tapuda isim tasahihi. Nüfusta müvekkile Fatma, tapuda Fadime geçmiş. Keşfe niye gidiyoruz. Ne gerek var anlamıyorum o ayrı bir konu ama iyi ki de gitmişiz. Yoksa bu anım olmayacaktı ve size ulaşamayacaktı.

Dava konusu yere köy içine geliyoruz. Davacı asil Fadime Özkan yaşlı teyze hazır, şahitler köyün yaşlılarından Merhum Salih Yılmaz ve şu an hâla yaşıyor olan Kenan Özbek hazır. Kimlik tespitleri yapıldıktan sonra Tanık Salih YILMAZ (Salih Çavuş) huzura alınıyor

Hâkim soruyor:

-Salih Efendi bu kadın Fatma mı Fadime mi bu yer Fatma'nın mı Fadime'nin mi?

Salih Çavuş:

-Nereden başlayayım Hâkim Efendi?

Hâkim:

-Bir yerden başla nerden başlarsan başla.

Salih Çavuş:

-Fatma Fadimelere nereden başlasam diyorum Hâkim Efendi?

Hâkim:

-Emmi başla bir yerden, işimiz gücümüz var gideceğiz.

Salih Çavuş:

-İslamiyet'ten mi başlayayım, Cumhuriyetten mi, 27 Mayıs'tan mı 12 Eylül'den mi başlayayım Hâkim Efendi?

Hâkim anladı ki, Salih Çavuş boş değil. Şöyle bir kendini topladı. Yumuşak bir üslup ile:

-Takdir senin Salih Bey ama istersen İslamiyet'ten başla. Dedi Hâkim.

Salih Çavuş:

-Bunların hepsi Fatıma anamızın adıdır. Peygamberimizin kızı, Hz. Ali'nin Karısı. Fatıma anamızdan gelir hepsinin adı.600'lü yıllardan 1920'lere, Cumhuriyete kadar hatta Latin

harflerine geçene kadar bunların hepsinin Fatıma idi. Arap kökenli vatandaşlarımız Fatıma diyebildiler. Yalnız bizim köyümüz gibi Türk olanlar İslamiyet'i kabul ettiğimizden harf devrimine kadar yaklaşık bin yıl Fatıma diyemediler Fatma dediler. Arap harfleri ile Fatıma yazdılar ama söylerken Türkçeye uydurup (ı) yı düşürdüler. Tıpkı Kayıhan yerine Kayhan, Hatice yerine Hacce de olduğu gibi. Fakat bütün kayıtlara Fatıma geçmesine rağmen hep Fatma dendi.

1940'lı yıllardan başlayıp 1960'lı yıllara kadar hızlı bir Türkçeleşme çabası arttı. Hatta ezanın bile Türkçe okunup Arabileşmeden uzaklaşmaya çalışıldı. Türkçenin ön plana çıkarılmasından Arabî olan Fatıma da Fatma da nasibini aldı. Yüzyıllardır bu köydeki Fatıma Yazılıp Fatma denenler. 27 Mayıs ihtilalinden itibaren Fadime oluverdiler. Bu Avukat Duran Zararsız'ın da dedesinin anası Fatma Karıdır ki, Kurtuluş Savaşında savaştı ve adını herkes Fatma diye söylerdi. Fatıma Fatma yazılışındaki bu karışıklık hat safhaya ulaşmıştı ve 1960'lı yıllardan sonra epeyi epeyi özgürleştik ve Fatımanın (ı) sından bir türlü kurtulamamıştık. 27 Mayıs'tan sonra kulağımıza daha Türki gelen Fatıma'ya yakın olan Fadime denmeye başlanıverdi. Bu Fatıma ve Fatmalara. Öyle bir tuttu ki, Fatıma ve Fatma isminin hepsi 20 yıl içinde Fadime oluverdiler. Fatma da yazılsa Fatıma da yazılsa kafa kâğıdına. Bunlara herkes Fadime der oldu. 1965'te Gerdan'da kadastro yapıldığından o yıllarda da bunların hepsi Fadime idi. Bu yüzden Fadime yazılmıştır sanıyorum. Fakat eskiden 40-50 sene bu karı Fatma'ydı sonradan Fadime oldu. Ben hala Fatma Bacı derim. Bu karı son 30-35 yıldır Fadime. 1980 ihtilalından sonra ise iyice Amerika içimize girmeye başladı. İyice Amerikalılaştık. Arabilik bundan daha iyiydi. Keşke Fatıma kalsalardı. Sorma başımıza geleni Hâkim Efendi. 1980'den sonra doğan tüm Fatıma, Fatma, Fadimeler ve bunların çocukları torunları birdenbire Fatoş oluverdiler. Düşünsenize Hâkim Efendi ben şu 80 yaşındaki Fatma Bacı'ya nasıl Fatoş Bacı derim. Tövbe estağfurullah.

Ha şunu da söyleyeyim Hâkim Bey bir artist var ya Fatma GİRİK midir? Mirik midir? Fato diyor kendine. Bunların alayını FATO yapacak.

Sözün özü demem o ki, Hâkim efendi:

-Fatıma'sı da Fatma'sı da Fadime'si de Fatoş'u da Fato'su da hepsi FATİMA anamızın adıdır. İsimlerin yazılışı başka başka da olsa, bunların alayı birdir. Dedi Salih Çavuş.

Keşifte bulunanlar başta Hâkim Bey olmak üzere pür dikkat Salih Çavuş'un sözünü kesmeden sonuna kadar dinlediler. Salih Çavuş, Arap harfleri ile de Latin harfleri ile de yazıp okuyabildiğini ve teknik bazı ayrıntıları da Fatma ve Fadimeler üzerinden anlattı.

Hâkim Bey, ikinci şahide gerek duymadı.

İşimiz var diye Salih Çavuş'a çıkışan Hâkim Bey, keşfi bitirdikten sonra keşif aracını gönderdi. Keşif öğleden sonra olduğundan "Bugün adliyeyi bitirdik" dedi. Köyde, kahvehanede benimle ve yaşlılarla geç saatlere kadar sohbet etti. Kıssalardan hisseler aldık. Güldük, gülüştük.

DAVANIN KABULÜNE...

KAÇAKÇININ AĞIDI

Onlar benden

Sahtiyân

Kırmızı ipekli ve futa alırlardı

Ben

Sedir ağacı ve kalay

Kervanımın albenisinde kırkharamiler

Kervan kesenler

Abayiler yüklüdü develerim

Diyarbakir kuşağı

Urfa poşusu

Halep çarşısına akşamla konar

Günle kalkardım

Şimdi sırtımda bir çuval kahve

Yemen'den gelir

İçinde kanım var

Alınırım var

Bu teli kim niye çekti

Sırtımdaki yükte kimin gözü var

Toprağın üstünde bir kasımpatı

Altında ölüm

Ömrümün vebali çiçeğin boynunadır.